HÅLLBARHETSBEDÖMNING MED MILJÖKONSEKVENS-BESKRIVNING

Tillhörande fördjupad översiktsplan för Hässleholms stad

Samrådshandling

14 april 2026
Slutversion

Beställning: Hässleholms kommun, Maria A Barrdahl, planavdelningen, Miljö- och stadsbyggnadsförvaltningen
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 14 april 2026
Uppdragsansvarig: Åsa Eriksson
Medverkande: John Hagenby, Evelina Lind, Ilona Stehn
Intern granskning av rapport: Elisabetta Troglio 2026-03-25
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB och Hässleholms kommun
Internt projektnummer: 11595
Bild på framsidan från Hässleholms kommun Fotograf: Daniel Larsson

EKOLOGI GRUPPEN

Läsanvisning

Den text som ingår i miljökonsekvensbeskrivningen har markerats med ett lila streck i vänstra marginalen.

SAMMANFATTNING

Hässleholms kommun arbetar med att ta fram en ny fördjupad översiktsplan för Hässleholms stads utveckling fram till år 2050. Denna rapport utgör en hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning (MKB) för kommuns förslag till ny fördjupad översiktsplan.

Sammanfattning av planförslagets konsekvenser för de aspekter där genomförandet kan medföra betydande miljöpåverkan

Natur- och vattenmiljö

Planförslaget bedöms medföra positiva konsekvenser för kommunens ekologiska hållbarhet tack vare kommunens arbete med klimatanpassning, utveckling av blågröna strukturer och effektivare markanvändning i centrala lägen. Samtidigt innebär den föreslagna markanvändningen omfattande exploatering av natur- och jordbruksmark, vilket riskerar att ge negativa konsekvenser för biologisk mångfald, ekosystemtjänster och vattenmiljöer. Det finns även tydliga målkonflikter mellan exploatering och bevarande av naturmark.

Påverkan på riksintressen

Den fördjupade översiktsplanens föreslagna markanvändning bedöms inte motverka syftet med riksintresse för friluftsliv, förutsatt att planerad hänsyn vid detaljplanering genomförs.

Påverkan på vattenskyddsområden

Hässleholms stad har två vattenskyddsområden, Galgbacken och Ignaberga. Planförslaget pekar ut två verksamhetsområden inom vattenskyddsområden. Enligt planförslaget ska vattentäkter och grundvatten skyddas genom markanvändning och verksamheter som följer vattenskyddsföreskrifter och principer för riskminimering och skyddszoner. Riskfyllda verksamheter ska undvikas i känsliga områden.

Påverkan på miljökvalitetsnormer för ytvatten och grundvatten

Inom planområdet finns Finjasjön, Almaån och Fjärlövsån som är ytvattenförekomster samt sex grundvattenförekomster. Den föreslagna utvecklingen berör framförallt Almaån. Enligt planförslaget ska nödvändiga utredningar tas fram och åtgärder vidtas vid behov för att undvika negativ påverkan vid utbyggnad eller ändrad markanvändning. Kommunen ska arbeta aktivt för att minska utsläpp som påverkar vattenkvaliteten negativt och för att behålla och uppnå gällande miljökvalitetsnormer. Planförslaget betonar att detta är särskilt viktigt inom befintliga verksamhetsområden och vid ny exploatering, där förebyggande åtgärder ska prioriteras.

De stora arealer naturmark som pekas ut för exploatering kommer kräva stora ytor för vattenhantering för att inte föroreningsbelastning och flöden till Almaån ska öka.

Flera av de nya verksamhetsområdena överlappar grundvattenförekomsterna Almaån-Ballingslöv, SE622738-137382 och Norra Kristianstadsslätten. Jordarterna utgörs i hög utsträckning av genomsläppliga jordarter som till exempel isälvssediment, och enligt SGU:s karta är grundvattnets sårbarhet hög på de flesta platserna. Exploateringar i dessa områden behöver utredas noggrant för att inte undvika försämring av grundvattenförekomsternas kvantitativa och kemiska status.

Strandskydd

Ingen föreslagen bebyggelse planeras inom strandskyddat område men klimatanpassningsåtgärder kan bli nödvändiga inom strandskyddat område. Hur detta kan påverka livsvillkor och allmänhetens tillgång är svårt att överblicka.

Ytor som särskilt ska beaktas för klimatanpassning är utpekade och specifika ställningstaganden och eventuella åtgärdsförslag för respektive yta ska bearbetas till granskningsskedet.

Klimatpåverkan och klimatanpassning

Planförslaget hanterar klimatanpassning relativt väl på en övergripande nivå, men har vissa brister i tydlighet och genomförbarhet. Klimatpåverkan hanteras mer otydligt, där positiva inslag inom transporter motverkas av exploatering av kolsänkor och fortsatt bilberoende. Sammantaget finns en tydlig målkonflikt mellan utveckling och långsiktig klimatresiliens.

Kommunen löper en hög risk för att drabbas av störningar kopplade till översvämning från ytvatten och skyfall. Kommunen har goda kunskapsunderlag och ställningstagande inom klimatanpassning för både befintlig och ny bebyggelse. Ytor som särskilt ska beaktas för klimatanpassning är utpekade och specifika ställningstaganden och eventuella åtgärdsförslag för respektive yta ska bearbetas till granskningsskedet. Integrering av naturbaserade lösningar och krav på hänsyn till markens hydrologiska förutsättningar bidrar positivt till att hantera ökade flöden och framtida klimatrelaterade risker. Samtidigt finns vissa osäkerheter i genomförandet, bland annat kring hur samhällsviktiga funktioner ska säkras och att viss exploatering planeras i översvämningskänsliga områden.

I planförslaget pekas betydande exploatering ut på natur- och jordbruksmark. Detta bedöms kunna leda till både utsläpp lagrad koldioxid samt att kommunens kolinlagringsförmåga minskar. Vidare bedöms hårdgjordgörning av stora arealer av natur- och jordbruksmark att markens naturliga vattenreglerande och klimatreglerande funktioner försämras.

Planförslaget bidrar till minskad klimatpåverkan från transporter genom komplettering av bebyggelse i centrumnära lägen, stärkt kollektivtrafik och utveckling av gång- och cykelinfrastruktur. Samtidigt motverkas detta delvis av fortsatt hög tillgänglighet för bil och lokalisering av verksamheter i utkanten av staden, vilket kan öka bilberoendet.

Planförslaget saknar tydliga och konkreta strategier för hur energisystemet ska bidra till minskad klimatpåverkan, vilket innebär en svaghet i klimatperspektivet.

Planens förhållande till miljömål

En analys har genomförts av den fördjupade översiktsplanens påverkan på miljömålsuppfyllelsen för de miljömål som bedömts vara relevanta. Denna visar att det både finns aspekter som gynnar att miljömålen uppnås och inslag som riskerar att missgynna målen.

Planförslagets utvecklingsinriktning med bebyggelse koncentrerad främst i centrum, prioriteringar av hållbara trafikslag, utpekad grönstruktur samt framtagande av dokument kopplat till klimatrisker kan planförslaget verka i miljömålens riktning.

Ett av syftena med planförslaget är att möjliggöra för ny bebyggelse, vilket generellt medför ökad användning av resurser. Det bedöms motverka målet om begränsad klimatpåverkan. Detta främst för de stora ytor som planeras för verksamhetsområden. Byggnation på jordbruks- och naturmark, där stora arealer föreslås hårdgöras ger negativ påverkan på naturmiljö och vattenmiljö.

Konsekvenser av nollalternativet

Markanvändningen i nollalternativet pekar ut mycket mindre ytor för verksamhetsområden.

Detta sammantaget leder till sämre ekonomisk hållbarhet vad gäller lokalt ekonomi men bättre ekologisk och social hållbarhet vad gäller ianspråktagande av naturmark och jordbruksmark samt landskapsbild. Nollalternativet medför därför inte lika negativa konsekvenser för biologisk mångfald och ekosystemtjänster eftersom anspråken på naturmark är så pass mycket mindre. Av samma anledning bedöms nollalternativet också innebära mindre risker för påverkan på blåastrukturer – både ytvatten och grundvatten. Nollalternativet innehåller inga ytor utpekade för hantering av klimatrisker och bedöms vara svagare i den bemärkelsen.

Sammanfattning av planens hållbarhetsprestanda (HKB)

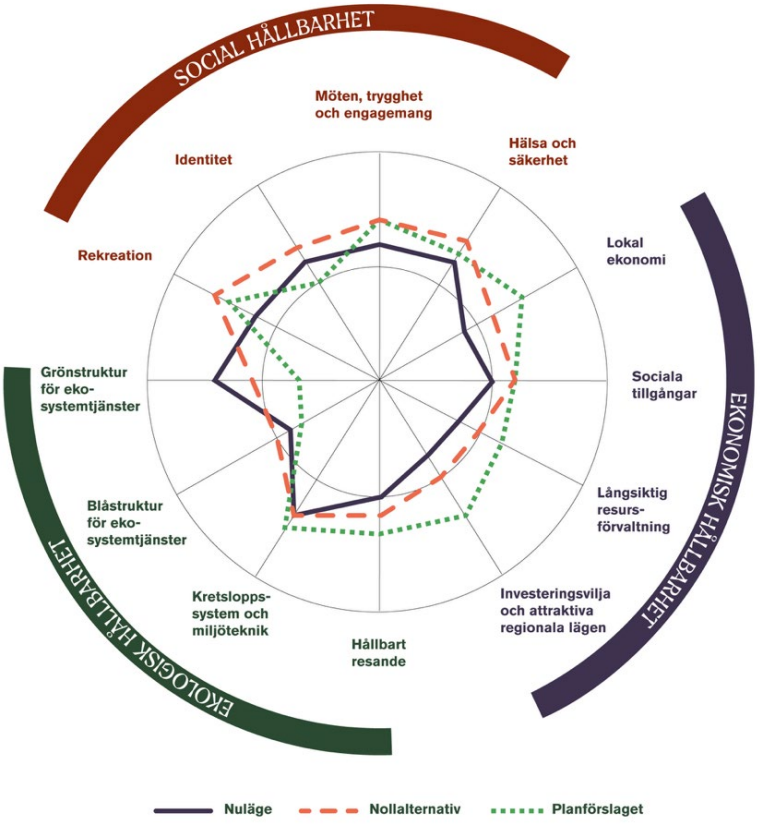

Figur 1 Sammanfattande diagram över bedömd påverkan. I diagrammet sammanfattas de positiva och negativa konsekvenser som den fördjupade översiktsplanen bedöms medföra för de12 olika hållbarhetsfaktorerna. Faktorerna beskrivs närmare i bedömningstexten.

Ekonomisk hållbarhet

Planförslaget bedöms sammantaget bidra till kommunens ekonomiska hållbarhet genom att skapa goda förutsättningar för näringslivsutveckling, effektivt nyttjande av infrastruktur och ökad attraktivitet för både företag och boende. Särskilt framträdande är möjligheten att stärka arbetsmarknaden och det lokala näringslivet genom strategisk lokalisering av verksamheter och kompletterande bebyggelse i centrala lägen. Samtidigt finns tydliga risker kopplade till exploatering av jordbruksmark, förändrade handelsmönster och osäkerheter kring klimatanpassning, vilket kan påverka den långsiktiga ekonomiska hållbarheten negativt.

Planförslaget möjliggör etablering av transportintensiva verksamheter i strategiska lägen längs transportnoder och kommunikationsstråk samt främjar klustring och samverkan inom näringslivet. Detta bedöms kunna stärka både det lokala och regionala näringslivet, bidra till en starkare arbetsmarknad och öka stadens attraktivitet som bostadsort.

Kompletterande bebyggelse i centrumnära lägen ger ett ökat underlag för handel och service, vilket stärker den lokala ekonomin. Samtidigt bidrar satsningar på järnväg och godstransporter till mer effektiva transportflöden, vilket ytterligare stärker regionens ekonomiska funktion.

Planen innebär även att utveckling sker i områden med befintlig teknisk infrastruktur, vilket ger överkomliga investerings- och byggkostnader för både verksamheter och bostäder. Detta bedöms öka investeringsviljan och möjliggöra en mer resurseffektiv utbyggnad. Kompletterande bebyggelse i centrala lägen bidrar dessutom till bättre utnyttjande av service, infrastruktur och tekniska system, vilket stärker den långsiktiga samhällsekonomiska effektiviteten.

Planförslaget medför samtidigt risker för den ekonomiska hållbarheten. Exploatering av produktiv jordbruksmark och skogsmark innebär att viktiga resurser för areella näringar tas i anspråk, vilket kan påverka långsiktig lönsamhet och resursförvaltning negativt. Det finns även en risk att handel i externa lägen konkurrerar med och försvagar de centrala delarna, samtidigt som bilberoendet kan öka. Detta kan påverka både den lokala ekonomins struktur och tillgängligheten till service negativt. Storskaliga verksamhetsområden påverka landskapsbilden och stadens attraktivitet negativt, vilket i sin tur kan få konsekvenser för inflyttning och investeringsvilja.

Vidare innebär planförslaget osäkerheter kopplade till klimatanpassning, där otydlighet kring åtgärder för samhällsviktiga funktioner kan medföra framtida kostnader och ekonomiska risker. Lokalisering av vissa bostadsområden (B1 och B2) med något sämre kollektivtrafik riskerar dessutom att öka behovet av bilresor och därmed infrastrukturella kostnader.

Social hållbarhet

Planförslaget bedöms skapa goda förutsättningar för social hållbarhet genom att stärka tillgången till rekreation, mötesplatser, service, trygghet och folkhälsa och förbättrade kommunikationer med gång och cykel. Kompletterande bebyggelse i centrumnära lägen, utveckling av gång- och cykelinfrastruktur samt satsningar på offentliga miljöer bidrar till ökad tillgänglighet, trygghet och social sammanhållning. Samtidigt finns brister i analys och styrning, särskilt kopplat till socioekonomiska skillnader, jämlikhetsfrågor och otydligheter i hur vissa mål ska genomföras. Det finns även målkonflikter mellan olika ställningstaganden, exempelvis mellan tillgänglighet, exploatering och bevarande av kvaliteter i stadsmiljön, vilket skapar viss osäkerhet kring den långsiktiga sociala hållbarheten. Den sociala hållbarheten är därför i hög grad beroende av hur väl olika mål och ställningstagande samordnas och hur målkonflikter mellan tillgänglighet, exploatering och social rättvisa hanteras i det fortsatta arbetet.

Planförslaget innehåller flera mål och ställningstagande som stärker den sociala hållbarheten. Kompletterande bebyggelse i centrumnära lägen, tillsammans med utveckling av gång-, cykel- och kollektivtrafik, bidrar till ökad tillgänglighet till service, arbetsplatser och rekreation. Detta skapar bättre förutsättningar för ett vardagsliv utan bil och stärker kopplingar mellan olika delar av staden. Positiva effekter bedöms också kunna genereras genom ett bredare bostadsutbud och ambitioner att möta olika gruppers behov, vilket kan bidra till att fler kan bo kvar eller flytta till kommunen. Nya verksamhetsområden kan dessutom bidra till fler arbetstillfällen, vilket på sikt kan minska arbetslöshet och utanförskap.

I planförslaget finns ett tydligt fokus på att utveckla och stärka rekreativa miljöer, gröna stråk och friluftsområden. Förbättrade samband mellan viktiga målpunkter samt satsningar på parker och natur bidrar till ökade möjligheter till fysisk aktivitet, rekreation och folkhälsa. Vidare lyfts mötesplatser, trygghet och sociala sammanhang fram som centrala delar i utvecklingen. Satsningar på torg, kulturmiljöer, fritidsområden och stationsområdet bidrar till ett mer levande stadsliv och stärker möjligheterna till social interaktion och inkludering.

I planförslaget finns en brist på fördjupad analys av socioekonomiska förutsättningar och skillnader inom staden. Detta innebär att viktiga frågor om jämlikhet, segregation och tillgång till resurser inte hanteras tillräckligt tydligt. En tydlig målkonflikt finns mellan ambitionen att öka tillgänglighet och fortsatt stark roll för bilen. Även om gång-, cykel- och kollektivtrafik utvecklas, är det i flera fall fortsatt lättare att nå viktiga målpunkter med bil. Detta riskerar att förstärka bilberoendet och skapa ojämlika förutsättningar för olika grupper, särskilt för dem utan tillgång till bil. Ytterligare en konflikt rör lokaliseringen av bebyggelse. Bostäder planeras i attraktiva lägen nära natur, men ibland med sämre tillgång till kollektivtrafik. Detta kan öka livskvaliteten för vissa grupper, men samtidigt leda till ökat bilberoende och sämre tillgång till service för andra. Det finns därmed en spänning mellan attraktiva boendemiljöer och jämlik tillgänglighet.

Barriärer i form av trafikleder och verksamhetsområden kan begränsa rörelse och upplevd trygghet, särskilt för personer utan bil, vilket kan leda till minskad trygghet och tillgänglighet i staden.

Det finns också målkonflikter kopplade till stadens struktur och identitet. Kompletterande bebyggelse i centrumnära lägen och utveckling av nya verksamhetsområden kan bidra till ökad attraktivitet och starkare arbetsmarknad, men riskerar samtidigt att påverka småstadskaraktären, skapa barriärer och försämra tillgången till natur och rekreation i vissa lägen.

Ekologisk hållbarhet

Planförslaget bedöms medföra positiva konsekvenser för kommunens ekologiska hållbarhet tack till mål och ställningstagande för klimatanpassning, utveckling av blågröna strukturer och effektivare markanvändning i centrala lägen. Samtidigt innebär den föreslagna markanvändningen omfattande exploatering av natur- och jordbruksmark, vilket riskerar att ge negativa konsekvenser för biologisk mångfald, ekosystemtjänster och vattenmiljöer. Det finns även tydliga målkonflikter mellan exploatering och bevarande av naturmark.

Planförslaget innehåller flera mål och ställningstagande som kan bidra till ekologisk hållbarhet. Kompletterande bebyggelse i centrumnära lägen och utveckling i lägen med befintlig infrastruktur ger mer effektiv markanvändning och minskar behovet av ny infrastruktur, vilket bidrar till mer resurseffektiva system. Planförslaget lägger grund för god kunskap om klimatrisker, särskilt översvämning, och innehåller konkreta åtgärdsförslag för både befintlig och ny bebyggelse. Utpekande av ytor för klimatanpassning samt integrering av blågröna lösningar, såsom dagvattenhantering och fördröjningsytor, bidrar till att stärka robustheten i systemet. Vidare betonar planförslaget vikten av att

bevara och utveckla grönstruktur och ekosystemtjänster, samt att ta hänsyn till naturvärden och skyddade arter i planeringen. Det finns även mål och ställningstagande för att förbättra vattenkvalitet och minska negativ påverkan på vattenförekomster genom anpassad markanvändning och tekniska lösningar.

Målkonflikter kopplade med exploatering av naturmark och jordbruksmark bedöms kunna medföra stora negativa konsekvenser för den ekologiska hållbarheten. Stora arealer obebyggd mark föreslås tas i anspråk, inklusive områden med höga eller potentiellt höga naturvärden. Detta leder till förlust av livsmiljöer, minskad biologisk mångfald samt fragmentering av naturmiljöer och försämrade ekologiska spridningssamband.

Det finns därmed en tydlig konflikt mellan planens ambition att värna ekosystemtjänster och den föreslagna markanvändningen, där exploatering riskerar att motverka dessa mål. Även vattenmiljöer riskerar att påverkas negativt. Exploatering av natur- och jordbruksmark leder till ökad föroreningsbelastning, förändrade vattenflöden och risk för påverkan på både yt- och grundvatten. Särskilt Almaån och vissa grundvattenförekomster bedöms vara känsliga för kumulativa effekter av flera utbyggnadsområden.

Det finns också målkonflikter mellan klimatanpassningsmål och förslag till mark- och vattenanvändning. Även om planen identifierar översvämningsrisker och föreslår åtgärder, lokaliseras viss bebyggelse i områden som är översvämningskänsliga, vilket skapar risker och behov av omfattande tekniska lösningar.

Tabell 1. Sammanfattande tabell över bedömd påverkan. I tabellen sammanfattas de positiva och negativa konsekvenser som planförslaget bedöms medföra, sorterat under de tre hållbarhetsdimensionerna

+ 4	+ 3	+ 2	+ 1	0	- 1	- 2	- 3	- 4

EKONOMISK HÅLLBARHET	
	+ 3 möjlighet till stora positiva konsekvenser: ▪ Planförslaget gynnar etablering av transportintensiva verksamheter och företagsetablering i transportnoder och kommunikationsstråk samt att den verkar för att skapa kluster och gynna näringslivssamverkan. Detta bedöms ge möjlighet till positiva konsekvenser för det lokala och regionala näringslivet, förstärka arbetsmarknaden samt öka attraktivitet av Hässleholm som bostadsort. ▪ Planen bedöms ha överkomliga tröskelinventeringar och byggkostnader för både verksamheter och bostäder genom utveckling i strategiskt läge med god teknisk infrastruktur. ▪ Planen bedöms ha överkomliga tröskelinventeringar och byggkostnader för kompletterande bebyggelse i centrumnära lägen med god teknisk infrastruktur.
	+ 2, möjlighet till märkbara positiva konsekvenser: ▪ Bidrar till att förstärka och effektivisera godstransporter på järnväg i regionen. ▪ Ökar det lokala kundunderlaget för detaljhandel och service till följd av kompletterande bebyggelse i centrumnära lägen. ▪ Möjlighet till märkbart positiva konsekvenser genom väl avvägda förslag till ny bebyggelse och närhet till rekreation. ▪ Genom att kompletterande bebyggelse främst sker i centrumnära lägen, ger underlag till förbättrad service och infrastruktur och resilienta tekniska system. ▪ Goda kunskaper om översvämningsrisker och konkreta åtgärdsförslag för både befintlig bebyggelse och nyproduktion.
	- 2, risk för märkbart negativa konsekvenser: ▪ Risk för märkbara negativa konsekvenser genom att produktiv jordbruksmark och viss del skogsbruksmark tas i anspråk. ▪ Risk för handel i externa lägen slår ut handel i centrumnära lägen och ökar bilberoendet. Ställningstagande finns dock för att motverka detta. ▪ Otydlighet vad gäller åtgärder av översvämningsrisker kopplat till samhällsviktiga funktioner.
	- 1, risk för små negativa konsekvenser: ▪ Risk för små negativa konsekvenser genom att det fortsatt är lättare och tryggare att ta bilen till målpunkter så som handel och fritidsaktiviteter. ▪ Mindre bostadsområden planeras med sämre kollektivtrafik vilket ger risk för negativa konsekvenser med ökad bilresande.

SOCIAL HÅLLBARHET	
	+ 2, möjlighet till märkbart positiva konsekvenser: ▪ Möjlighet till märkbart positiva konsekvenser genom höga ambitioner så som 3-30-300, förbättrad gång- och cykelinfrastruktur samt förbättrade rekreativa samband. ▪ Möjlighet till märkbart positiva konsekvenser genom förslag att stärka viktiga identitetsbärande kulturmiljöer. ▪ Möjlighet till märkbart positiva konsekvenser genom ett stort fokus i mål och ställningstagande på att stärka mötesplatser och öka trygghet. Dock saknas tillräckliga åtgärder för minskad biltrafik och externhandel. ▪ Planförslagets bedöms kunna medföra flera positiva effekter på folkhälsan, bland annat genom ökade möjligheter till aktivt friluftsliv med förbättrade gång- och cykelstråk samt satsningar på ökat utbud av rekreations- och kulturmålpunkter. Prioritering av säkra gång- och cykelstråk bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för ökad trafiksäkerhet och rörelsefrihet. ▪ Planförslagets kompletterande bebyggelse i centrumnära lägen, samt ambitionen av att verka för snabbare regionala kopplingar bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för förbättrad folkhälsa genom minskat bilberoende.
	- 3, risk för stora negativa konsekvenser: ▪ Risk för stora negativa konsekvenser då föreslagna verksamhetsområden genom sin omfattning och placering riskerar ha en stor påverkan på landskapsbilden och stadens identitet.
	- 2, risk för märkbart negativa konsekvenser: ▪ Planförslaget riskerar att ge negativ påverkan på trafiksäkerhet, ökade bullernivåer och ökade luftföroreningar i anslutning till de stora verksamhetsområdena i norr och öster.

EKOLOGISK HÅLLBARHET	
	+ 1, möjlighet till små positiva konsekvenser: ▪ Möjligheter till små positiva konsekvenser eftersom översvämningsrisker och ställningstaganden kring dessa är väl uppmärksammade i planförslaget samt att planen anger ytor för hantering klimatrisker. ▪ Möjligheter till små positiva konsekvenser eftersom områden utvecklas där det finns infrastruktur för dricksvatten, avloppshantering, avfall och fjärrvärme, och det bedöms finnas kapacitet för utbyggnaden. ▪ Planen bedöms medföra möjlighet till små positiva konsekvenser för hållbart resande.
	- 3, risk för stora negativa konsekvenser eftersom: ▪ Risk för stora negativa konsekvenser för grönstruktur för ekosystemtjänster eftersom områden med både bekräftat samt potentiellt höga naturvärden pekas ut för bebyggelse, samt att ekologiska spridningssamband riskerar att påverkas.
	- 2, risk för märkbart negativa konsekvenser: ▪ Risk för märkbara negativa konsekvenser på blåstrukturer till följd av att naturmark bebyggs med risk för ökad föroreningsbelastning och ökade flöden till Almaån, samt för påverkan på grundvattenförekomster.

Förslag på åtgärder för ökad hållbarhet

- En etappindelning föreslås tas fram till granskningsskedet för att tydliggöra utbyggnadsordning, prioriterade och reservområden samt samordningsbehov. Detta är mycket relevant för kommunens hållbarhet då prioritering kan ske om förutsättningar ändras vad gäller mål för bostadsförsörjning och mål för verksamhetsområden. Även förändringar av utbyggnad av järnvägsnätet kan påverka behovet av bostäder och verksamhetsområden.
- Förtydliga i planförslaget vad som menas med begreppet tillgänglighet, om det främst avser en övergripande fysisk närhet och nåbarhet, och/eller om det omfattar tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Detta är särskilt viktigt att klargöra när det gäller tillgången till rekreativa miljöer. Håll kvar vid målet att alla invånare skulle ha högst 200 meter till närmaste park eller rekreationsområde enligt gällande fördjupad översiktsplan.
- Ge större tyngd i planförslaget till vikten av att arbeta för förbättrad vattenkvalitet i Finjasjön utifrån det rekreativa perspektivet. Förbättrad vattenkvalitet för att kunna bada i Finjasjön var också något som invånarna lyfte var viktigt i medborgardialogen.
- För att säkerställa att friluftslivets värden inom riksintresset Hovdala–Finjasjön inte påverkas negativt av eventuell utveckling av Garnisonsområdet (F1 och F2) rekommenderas en fördjupad utredning. Denna bör innehålla nuläges- och konsekvensanalys samt rekommendationer. Det är till exempel viktigt att entréer till friluftsområdet inte försvagas eller blockeras, utan i stället bevaras och stärks.
- För att tydliggöra vad som är viktigt att värna och hur stadsmiljön kan utvecklas varsamt i den fortsatta stadsplaneringen, bör Hässleholms övergripande karaktär identifieras. Särskild vikt bör läggas vid vad som utgör stadens ”själ” och hur denna kan tas till vara och utvecklas, med utgångspunkt i kulturmiljöer, offentliga rum och småstadskaraktär. Här är förankring med invånarna i Hässleholms stad nödvändig.
- För att bedöma om de föreslagna verksamhetsområdena rymmer värden kopplade till kulturmiljö, landskapsbild och identitet, samt vilka dessa värden i så fall är och hur betydande de är, föreslås en fördjupad utredning av nuläget, exploateringens konsekvenser och lämpliga rekommendationer.
- För att stärka trygghet, tillgänglighet och integration med den omgivande staden rekommenderas en successiv omvandling av verksamhetsområdet väster om Österås i enlighet med gällande fördjupad översiktsplan. I detta arbete bör även Österås idrottsområdes behov och funktion för större besöksflöden beaktas. Möjligheten att på sikt omlokalisera mer störande och ytkrävande verksamheter till nya verksamhetsområden bör också prövas.
- Det behöver tydliggöras vilka ställningstagande och åtgärder som ska vidtas för att undvika risker för viktiga samhällsfunktioner kopplat till klimatrisker.

- I beskrivningarna av FÖP:ens utvecklingsområden finns ibland rubriken *Särskild hänsyn*. Under denna rubrik bör tydligare förhållningssätt till höga natur- och vattenvärden listas / tas fram / pekas ut.
- Tydliggör att naturvärdesinventeringar, artinventeringar och artskyddsutredningar behöver genomföras i kommande planeringsskeden vid exploatering av naturmark. Översiktligt bedöms fladdermus- och fågelinventeringar behöva genomföras inför exploatering av samtliga obebyggda områden. Om dessa områden innehåller vattenmiljöer behöver även groddjursinventeringar genomföras.
- Tydliggör att det i utpekade exploateringsområden kan behöva bevaras områden och specifika strukturer med värden för skyddade arter för att exploateringar ska kunna vara genomförbara med hänsyn till artskyddsförordningens fridlysningsbestämmelser.
- Tydliggör att anpassad belysning antagligen kommer vara en av flera nödvändiga skyddsåtgärder i senare planeringsskeden för att minska påverkan på fladdermöss.
- Påverkan från nya verksamhetsområden på Almaån och vilken typ av åtgärder som behövs för att undvika otillåten påverkan på miljökvalitetsnormernas parametrar och kvalitetsfaktorer bör utredas på ett sätt som tar ett grepp om den samlade påverkan från B1 och V1–V9.
- Bevara ett grönt stråk från södra delen av Ljungdala mosse och norrut genom den norra delen av mossen och resten av verksamhetsområdet V3.
- Peka ut områden som lämpar sig för ekologisk kompensation och skyddsåtgärder kopplade till skyddade arter. Dessa ytor bör när de ”tas i bruk” utredas för reservatsbildning för att säkerställa att effekterna blir varaktiga.
- Anpassa B1 och V1 så att de ligger utanför områden som kan översvämmas vid högsta beräknat flöde i Almaån.

INNEHÅLL

Sammanfattning	10
DEL 1: planen och processen	2
Inledning	3
Miljöbedömningsprocessen	4
Plan och alternativ	6
Planförslag	9
DEL 2: bedömning av konsekvenser	13
Metodik för bedömning av konsekvenser	14
Konsekvensbedömning av nollalternativ	17
Konsekvensbedömning av planförslaget	19
Barn- och ungdomsperspektivet	58
Riksintressen, miljökvalitetsnormer och lagskydd	61
Hållbarhetsmål	64
Uppföljning och åtgärder för ökad hållbarhet	66
Referenser	67

2

Hållbarhetsbedömning med
miljökonsekvens-beskrivning
Slutversion
14 april 2026

DEL 1: PLANEN OCH PROCESSEN

INLEDNING

Det här dokumentet utgör en hållbarhetsbedömning inklusive MKB för Hässleholms kommuns nya fördjupade översiktsplan för Hässleholms stad. Ambitionen har varit att miljöbedömningsprocessen ska omfatta ett brett spektrum av sociala, ekonomiska och ekologiska aspekter av den utveckling som presenteras i förslag till ny fördjupad översiktsplan. Därför görs en hållbarhetsbedömning (inklusive MKB) för planförslaget. Hållbarhetsbedömningen syftar till att identifiera och konsekvensbedöma de delar av planen där det föreligger risk för att betydande miljöpåverkan kan uppstå, samt andra aspekter som har stor betydelse för hållbar utveckling.

Miljöbedömningsprocessen har genomförts i samarbete och parallellt med planens framtagande. Genom en första granskning av den preliminära planhandlingen har förslag på åtgärder för ökad hållbarhet identifierats som på flera punkter legat till grund för justering av planen.

MILJÖBEDÖMNINGS-PROCESSEN

Miljökonsekvensbeskrivningens avgränsning

Undersökning

Enligt miljöbalken kapitel 6 ska en miljöbedömning genomföras för planer och program som upprättas av myndigheter eller kommuner och som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Miljöbedömningen består av ett antal lagreglerade steg som bland annat omfattar behovsbedömning, avgränsning och samråd. Översiktsplaner omfattas i stort sett alltid av kravet på miljöbedömningar. För att ytterligare betona hållbarhetsperspektivet har avgränsningen utvidgats till att inkludera sociala och ekonomiska faktorer. Hållbarhetsbedömningen uppfyller plan- och bygglagens krav om konsekvensbedömningar och miljöbalkens krav på miljökonsekvensbeskrivningar

Samråd och förankring

Hållbarhetsbedömningen har pågått parallellt med förslagsarbetet. I arbetet har det ingått framtagande av nulägesbeskrivning samt bedömning av avvägningar som gjorts mellan olika inriktningar under planprocessen. Ett avgränsningssamråd med Länsstyrelsen hölls den 4 december 2025 för att tillsammans diskutera vilka miljöaspekter som vid den fördjupade översiktsplanens genomförande skulle kunna medföra betydande miljöpåverkan. Kontinuerliga avstämningar har hållits med representanter från konsultgrupp och tjänstepersoner från kommunen. Kommunen har under framtagandet även genomfört medborgardialog och en separat dialog med ungdomar i åldrarna 13-19 år.

Sakmässig avgränsning

Med en hållbarhetsbedömning som även inkluderar en MKB tas ett helhetsperspektiv och konsekvensbedömningar hanteras i vidare bemärkelse med konsekvenser för ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. I bedömningsmodellen kombineras indikatorer för hållbar utveckling med bedömningskriterier kopplade till Agenda 2030, de nationella miljö- och folkhälsomålen och konventioner såsom landskapskonventionen, barnkonventionen och konventionen om biologisk mångfald.

Den formella MKB-delen, enligt 6 kapitlet miljöbalken, av denna hållbarhetsbedömning markeras i dokumentet genom lila markeringar i vänstermarginalen. Dessa textavsnitt utgör även en viktig del av hållbarhetsbedömningen.

Betydande miljöpåverkan

I avgränsningssamrådet med länsstyrelsen bedömdes den fördjupade översiktsplanen kunna medföra betydande miljöpåverkan på nedanstående miljöaspekter:

- Vattenmiljö och MKN vatten
- Klimat (översvämning ytvatten och skyfall)
- Naturmiljö inklusive riksintresse, strandskydd och bullerstörning
- Kulturmiljö
- Rekreation och friluftsliv, inklusive riksintresse och strandskydd
- Areella näringar, jordbruksmark

Geografisk avgränsning

Geografiskt avgränsas miljöbedömningen till planområdet och dess direkta närhet. För spridningssamband och vattenmiljö har ett större geografiskt område vägts in.

Tidsmässig avgränsning

Hållbarhetsbedömningen inklusive MKB följer i huvudsak den fördjupade översiktsplaneförslagets tidsmässiga avgränsning med tidshorisont 2050. För klimatpåverkan och klimatanpassning tillämpas ett längre tidsperspektiv kopplat till bebyggelsens livslängd.

PLAN OCH ALTERNATIV

Nollalternativ

I en miljökonsekvensbeskrivning ska alternativa sätt att uppnå målet och syftet med en plan eller ett program beskrivas och bedömas. Detta är en central del i miljöbedömningsprocessen om syftar till att identifiera vilket genomförande som är lämpligast ur miljösynpunkt. I miljöbalken formuleras detta som att en miljökonsekvensbeskrivning ska ”innehålla en identifiering, beskrivning och bedömning av rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd”. Arbetet med alternativ är viktigt för att genom olika vägval sträva efter en hållbar utveckling och för att visa på de olika miljöeffekter som alternativen kan ge.

Nollalternativet innebär att samhällsutvecklingen sker enligt nu gällande fördjupade översiktsplan 2020 med justeringar för de detaljplaner som pågår, redan vunnit laga kraft eller avskrivits under detaljplaneprocessen.

Figur 2. Nollalternativet. Hässleholms kommun, 2026.

Den största skillnaden är att planområdet utökats i norr och öster med föreslagna större verksamhetsytor samt utökning vid Finjasjön för att tillgodose ytor för klimatanpassning.

Alternativ planinriktning

Alternativ som övervägts

I arbetet med den fördjupade översiktsplanen har avvägningar genomförts kring behov av verksamhetsmark som identifierats av samhällsförändringar och järnvägens påverkan. Avvägningar har genomförts med avseende på närhet till infrastruktur, omgivningspåverkan/närhet till befintlig verksamhet, kommunal mark, riksintressen samt höga natur- och rekreativa värden.

När det gäller bostadsbebyggelse har avvägningar gjorts avseende närhet till kollektivtrafik och stationsnära läge, närhet till natur och park, höga naturvärden, riksintressen, bebyggelsestruktur. Avvägningar har även tagit hänsyn till kommunala och regionala mål, social hållbarhet som trygghet och jämlikhet, ekonomisk hållbarhet som investeringsvilja och projektekonomi.

För varje område finns en tydlig motivering om området är inkluderat i planförslaget eller om området har valts bort (Hässleholms kommun, 2026).

Områden har valts bort på grund av svåra geotekniska förutsättningar, som översvämning och sättningsproblematik, och höga naturvärden (3 verksamhetsområden, 3 bostadsområden).

Jordbruksmark tas bara i anspråk där kommunen motiverar ett samhällsviktig intressen.

Sammanfattningsvis skulle de övervägda alternativen fått större negativa konsekvenser än planförslaget för naturvärden och sämre projektekonomi på grund av svåra geotekniska förutsättningar.

Eftersom avvägningar genomförts i lokaliseringsprövning av bostäder och verksamheter kommer inte alternativa utformningar konsekvensbedömas vidare.

PLANFÖRSLAG

Mål och vision

Visionen är den övergripande framtidsbilden, en beskrivning av hur kommunen vill att staden ska vara på lång sikt. Den fördjupade översiktsplanen utgår från kommunens övergripande vision.

Vision för Hässleholms kommun

Den fördjupade översiktsplanen tar sin utgångspunkt i Hässleholms kommuns kommunövergripande vision från 2003. Denna vision gäller tills en ny kommunövergripande vision fastställs av kommunfullmäktige under 2026, och fungerar därmed som vägledande ram för planförslagets övergripande inriktning.

”Hässleholms kommun är en viktig knutpunkt i Sverige. Här möts människor för att leva, uppleva, arbeta och lära i en kommun präglad av förändring och med ambition att utvecklas”.

Leva; genom närhet mellan människor, öppen kommunal demokrati, bra boende, goda kommunikationer, god miljö, god social omsorg och god folkhälsa och sjukvård.

Uppleva; genom ett rikt utbud av kulturaktiviteter, ett rikt utbud av fritidsaktiviteter, ett rikt utbud av evenemang, ett aktivt föreningsliv och en bred idrottsrörelse.

Arbeta; genom aktivt företagande, mångfald i arbetslivet och kreativ verksamhet.

Lära; genom utvecklande lärande, kompetensutveckling, forskning, utbildning och skola.

Sammantaget innebär detta att Hässleholms kommun är en knutpunkt och mötesplats som präglas av förändring och utveckling, genom öppenhet gentemot omvärlden och nyfikenhet på det nya.

Mål

Målen i den fördjupade översiktsplanen visar den långsiktiga inriktningen för hur Hässleholms stad ska utvecklas. Målen konkretiserar visionen och visar vilka prioriteringar och riktningar som ska styra samhällsbyggandet för staden.

En grön stad

- Hässleholm är en stad där naturen är nära
- Stadens grönområden främjar rekreation, hälsa och ses som en resurs vid ett förändrat klimat

En nationell knutpunkt och tillväxtmotor

- Hässleholm är en nationell knutpunkt för järnvägen som skapar goda kommunikationer och ger företag förutsättning för etablering expansion och utveckling
- Staden som motor stärker tillväxten genom att erbjuda attraktiva boendemiljöer och utbildningsmöjligheter genom hela livet

En levande och trygg stad

- Staden är en trygg plats som erbjuder ett varierat utbud av aktiviteter, kulturupplevelser och boendemiljöer med hög livskvalitet
- Stadskärnan är en levande mötesplats där medborgare och besökare trivs

Figur 3. Planförslagets mark- och vattenanvändningskarta

Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktningen visar hur den fysiska miljön ska utvecklas. Den fungerar som en framtidsbild över hur kommunen vill att stad, natur, infrastruktur och service ska hänga ihop och växa över tid

Utvecklingsinriktningen är inte bara lokal. Den visar även hur kommunen förhåller sig till större sammanhang som regionala mål från Region Skåne, nationella strategier och andra kommunala planer.

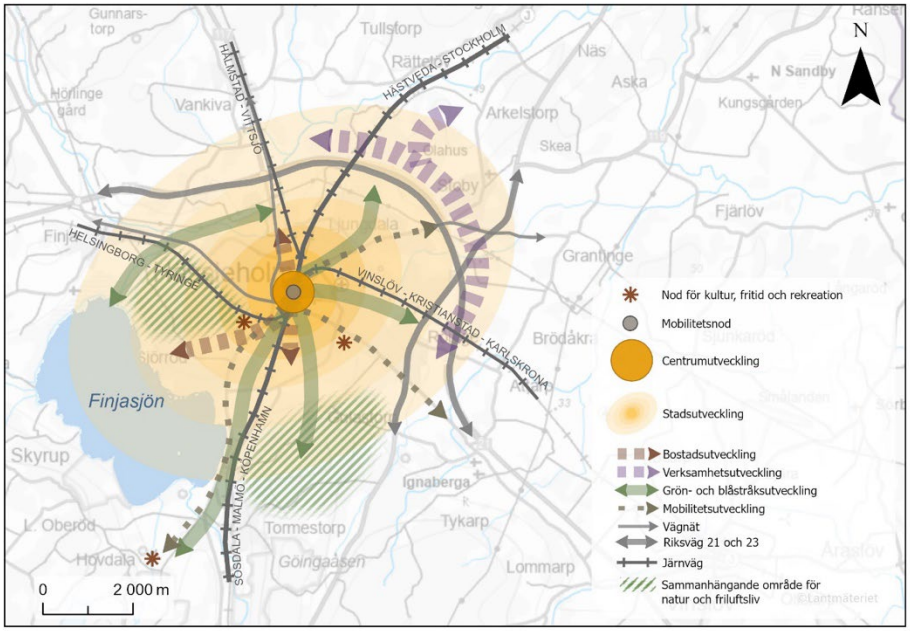

Figur 4. Planförslagets utvecklingsinriktning

Natur- och friluftsliv – koppling till målet En grön stad

- Större gröna områden i södra och sydvästra staden bevaras och förstärks för rekreation.
- Befintligt stråk som binder ihop Hässleholmsgården och Hovdala förstärks och utvecklas som rekreativt samband där natur- och vattenvärden lyfts fram.
- Hässleholmsgården utvecklas som mötesplats för natur, kultur och friluftsliv.
- Österås stärks som central mötesplats för fritidsaktiviteter. Området ska vara tillgängligt för alla och erbjuda varierade möjligheter till rörelse, gemenskap och upplevelser.
- Det gröna stråket längs Almaån förstärks och tillgängligheten förbättras.
- Det gröna stråket från stadens centrum mot Ljungdala mosse utvecklas och förstärks.
- Det gröna stråket från stadens centrum till Göingeåsen, via Magle våtmark, bevaras och förstärks.
- Finjasjön knyts tydligare till staden genom förbättrad tillgänglighet och utvecklade miljöer.

Infrastruktur och mobilitet – Koppling till målet En nationell knutpunkt och tillväxtmotor

- Järnvägen byggs ut i alla riktningar där Hässleholms Centralstation stärks som nationell och regional knutpunkt, samt som en central mötesplats med goda förutsättningar för enkla och tydliga byten mellan olika färdsätt.

- Väg 21 och väg 23 moderniseras med förbättrade trafikplatser och kopplingar till omkringliggande verksamhetsområden
- Tillgängligheten till Hovdala och Österås stärks genom satsningar på gång, cykel- och kollektivtrafik.
- Förbättrade kommunikationer och kopplingar utvecklas till nordöstra delen av staden och nya verksamhetsområden.

Bebyggelseutveckling – Koppling till målet En levande och trygg stad

- Staden utvecklas genom förädling, omvandling och komplettering av både bostads-, handel och verksamhetsområden. Detta skapar förutsättningar för en varierad stadsmiljö med ett brett utbud av boendeformer, service och arbetsplatser.
- Utbyggnad av nya verksamhetsområden koncentreras till östra delen av staden, vilket ger utrymme för näringslivets tillväxt och arbetsplatser med goda kommunikationer.
- Centrumutveckling sker på båda sidor av järnvägen där östra sidan förblir stadskärna för handel.
- Stationens närområde utvecklas till ett nav för resor, arbete och möten med stationsnära bebyggelse, ökad tillgänglighet och trygghet.

DEL 2: BEDÖMNING AV KONSEKVENSER

METODIK FÖR BEDÖMNING AV KONSEKVENSER

Bedömningsgrunder

I bedömningen av konsekvenser utgår Ekologigruppen från det värde som berörs, men också till miljöpåverkans relation till miljökvalitetsnormer och miljömål samt övriga hållbarhetsfaktorer. Konsekvenser har bedömts från noll till fyra för såväl positiva som negativa konsekvenser (Tabell 2).

Bedömningsgrunder

En fyrgradig skala används för beskrivning av planens positiva och negativa konsekvenser. Skalan grundar sig på en relation mellan effekternas omfattning och storleken på de värden som påverkas. Bedömningarna är ofta formulerade utifrån möjlighet till positiva konsekvenser eller risk för negativa konsekvenser. Detta då styrningen i planen inte är tillräckligt tydlig för att kunna göra en bedömning att det blir positivt eller att negativ påverkan kan undvikas.

Tabell 2. Ekologigruppens konsekvensskala som sträcker sig från mycket stora postiva konsekvenser (+ 4) till mycket stora negativa konsekvenser (- 4).

Negativa konsekvenser	Positiva konsekvens
- 4, mycket stora negativa konsekvenser Försämrar tydligt hållbarhetsprestanda för regionen eller nationen i någon aspekt, eller för kommunen i flera betydande aspekter.	+ 4, mycket stora positiva konsekvenser Bidrar tydligt till att utveckla hållbarhetsprestanda för regionen eller nationen i någon aspekt, eller för kommunen i flera betydande aspekter.
- 3, stora negativa konsekvenser Försämrar tydligt hållbarhetsprestanda för kommunen i någon betydande aspekt, eller för stadsdelen eller kommundelen i flera betydande aspekter.	+ 3, stora positiva konsekvenser Bidrar tydligt till att utveckla hållbarhetsprestanda för kommunen i någon betydande aspekt, eller för stadsdelen eller kommundelen i flera betydande aspekter.
- 2, märkbart negativa konsekvenser Försämrar tydligt hållbarhetsprestanda för stadsdelen eller kommundelen i någon betydande aspekt, eller för stadsdelen eller kommundelen i mindre betydande aspekter.	+ 2, märkbart positiva konsekvenser Bidrar tydligt till utveckling av hållbarhetsprestanda för stadsdelen eller kommundelen i någon betydande aspekt, eller för stadsdelen eller kommundelen i mindre betydande aspekter.
- 1, små negativa konsekvenser Försämrar i någon mån hållbarhetsprestanda för stadsdelen, kommundelen eller helt lokalt.	+ 1, små positiva konsekvenser Bidrar i någon mån till utveckling av hållbarhetsprestanda för stadsdelen, kommundelen eller helt lokalt.
0, inga eller obetydliga konsekvenser	

Hållbarhetsverktyget Indikatorer för hållbar stadsutveckling

För en sammanfattande utvärdering av planens och nollalternativets möjligheter till hållbar utveckling används Ekologigruppens hållbarhetsanalys och bedömningsverktyg EKOguide - Indikatorer för hållbar stadsutveckling, med kompletteringar och justeringar för FÖP-nivå.

Verktyget är uppbyggt kring tolv hållbarhetsfaktorer som representerar de olika aspekterna av ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Verktyget förhåller sig till planer för fysiska strukturer och faktorerna är valda utifrån huruvida just strukturen som förmedlas i planen möjliggör en hållbar utveckling. Varje hållbarhetsfaktor delas i sin tur upp i delfaktorer för att beskriva de strukturer som utgör faktorernas faktiska hållbarhet. Syftet är att ge en helhetsbild av vad som kan stärka respektive motverka hållbarheten för tolv olika hållbarhetsfaktorer inom social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Planförslagets konsekvenser bedöms utifrån delfaktorerna som sen sammanfattas utifrån de tolv övergripande hållbarhetsfaktorerna. En närmre beskrivning av varje hållbarhetsfaktor samt delfaktorer återfinns i konsekvensbedömningskapitlet. Som inledning till hållbarhetsfaktor finns en ruta där delfaktorerna som bedömningen utgår ifrån listas.

En samlad visualisering av planförslagets hållbarhetsbedömning görs genom att föra in resultaten i ett värderosdiagram (Ekologigruppen AB, 2022).

Förutsättningar för bedömningar

En förutsättning för bedömningarna i denna rapport är att riktlinjerna som presenteras i planförslaget följs och vidareutvecklas i kommande planerings- och utvecklingsarbete samt att övrig lagstiftning och prövning följs.

Osäkerhet i konsekvensbedömningar

I samrådsskedet har planförslagets konsekvenser i första hand bedömts utifrån den övergripande fysiska strukturens möjlighet att bidra till en hållbar utveckling. Eftersom plandokumentet är ett strategiskt dokument på en översiktlig nivå och ej juridiskt bindande bedöms konsekvenserna i denna konsekvensbedömning utifrån om de ger möjlighet till en positiv konsekvens eller risk för en negativ konsekvens. Bedömningarna baseras på de antaganden om framtiden som planhandlingen presenterar och omvärldsfaktorer utifrån ett nuläge.

Nedan presenteras en lista över faktorer som bedöms kunna förändras med effekter för Hässleholms långsiktiga utveckling:

- Befolkningsutveckling: Den fördjupade översiktsplanens utvecklingsförslag baseras på befolkningsprognosen i visionsmålet om att 100 nya bostäder per år behöver tillskapas. Utfallet kan bli både högre och lägre beroende på omvärldsfaktorer och faktorer inom kommunen. (Hässleholms kommun, 2023)
- Yttre förändringar: Den fördjupade översiktsplanen utgår från ett omvärldsläge liknande dagens. Förutsättningarna kan förändras genom omvärldsfaktorer som kommunen inte kan påverka men som kan påverka

kommunen. Exempel på sådana faktorer kan vara förändrad lagstiftning, snabbare utveckling av klimatförändringar och den strategiska inriktningen på en regional skala.

- Även internt på kommunen kan förutsättningarna förändras genom exempelvis förändrade samarbeten med grannkommunerna eller förändrade prioriteringar.

KONSEKVENSBEDÖMNING AV NOLLALTERNATIV

Ekonomisk hållbarhet

Bebyggelseutveckling i gällande fördjupade översiktsplan är i stora drag likvärdig vad gäller bostadsbebyggelse, med förtätning i stadskärnan.

Ambitionen i planen är att ny bebyggelse bör till största möjliga del utnyttja befintlig infrastruktur. Detta för att på ett samhällsekonomiskt lämpligt sätt dra nytta av, säkra och utveckla befintlig kollektivtrafik, service och infrastruktur. Parker och stora sammanhängande grönområden med tätortsnära natur av betydelse för hela staden, för närrekreation, friluftsliv, idrott och fritid pekas också ut.

Lokalisering av nya verksamhetsområden fokuseras på utveckling av befintligt verksamhetsområde i Läreda och ett stort nytt verksamhetsområde in norr.

De negativa konsekvenserna för jord- och skogsbruksmark är lägre än i planförslaget då endast 1/10 del av jordbruksmark och naturmark pekas ut för verksamheter och bostäder i nollalternativet.

Tydliga strategier kring utveckling av centrumnära delar, nära kollektivtrafik, service och teknisk försörjning bidrar till att förbättra förutsättningar för en starkare lokal ekonomi och en långsiktig resursförvaltning samt en högre investeringsvilja hos olika aktörer. Sociala tillgångar förbättras också till följd av utvecklingsstrategier.

Ekologisk hållbarhet

I nollalternativet ingår utveckling av verksamheter i norr vid Ljungdala mosse samt vid det befintliga verksamhetsområdet Läreda. Övriga verksamhetsområden som är utpekade i förslaget till nya FÖP:en finns inte med. Nollalternativet medför därför inte lika negativa konsekvenser för biologisk mångfald och ekosystemtjänster eftersom anspråken på naturmark är så pass mycket mindre. Av samma anledning bedöms nollalternativet också innebära mindre risker för påverkan på blåastrukturer – både ytvatten och grundvatten. Nollalternativet innehåller till skillnad från nya FÖP:en inga ytor utpekade för hantering av klimatrisker och bedöms vara svagare i den bemärkelsen.

Dricksvattenförsörjning, energiförsörjning samt hantering av avfall och avloppsvatten bedöms som likvärdigt med förslaget till nya FÖP:en.

Nollalternativet har ett tydligare fokus på hållbart resande och minskade klimatutsläpp från transporter än förslaget till nya FÖP:en.

Social hållbarhet

Den gällande fördjupade översiktsplanen har ett tydligare fokus på jämlik och jämställd stadsplanering, vilket är en viktig grund för social hållbarhet. Den

lyfter även strategier som förtätning och stärkt lokal identitet, vilket är etablerade angreppssätt för en mer hållbar stadsutveckling. I planförslaget är dessa perspektiv mindre framträdande.

En central skillnad gäller synen på stadens tillväxt. I den gällande planen betonas att staden ska växa inåt genom förtätning och ökad bebyggelsevolym, snarare än genom utbredning. Planförslaget pekar däremot mot en utveckling med större inslag av villaområden. Detta ligger i linje med invånarnas önskemål om luftiga miljöer och en bevarad småstadskaraktär, men innebär samtidigt en risk för ökat bilberoende och en mindre jämlik stadsmiljö. Förtätning kan å andra sidan, om den genomförs varsamt – det behöver inte vara höga hus - stärka underlaget för service, kollektivtrafik och sociala möten.

Även mål och ställningstagande att skapa unika och varierade stadsmiljöer skiljer sig åt. Den gällande planen beskriver tydligt olika delområdens karaktär och värden, och kopplar detta till en stärkt identitet för kommunen. I planförslaget är denna koppling svagare. I båda framstår dock den övergripande stadsidentiteten som otydlig.

Skillnaderna blir också tydliga i markanvändningen. I den gällande planen möjliggörs mer blandad stadsbebyggelse, vilket exempelvis gäller väster om Österås. I planförslaget pekas samma område i stället ut som verksamhetsområde. Ur ett socialt hållbarhetsperspektiv innebär detta en försämring, då blandade funktioner bidrar till tryggare miljöer genom ökad närvaro över dygnet, samt bättre förutsättningar för service och kollektivtrafik. En integrering av området väster om Österås och det intilliggande idrottsområdet med övriga staden hade därmed varit att föredra.

Slutligen innebär den gällande planen att mindre mark tas i anspråk för verksamhetsområden, vilket minskar påverkan på landskapsbilden. Planförslaget riskerar i större utsträckning att påverka dessa värden negativt.

KONSEKVENSBEDÖMNING AV PLANFÖRSLAGET

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk hållbarhet bär upp stads- och bebyggelsestrukturens förmåga att generera ett mångformigt näringsliv med verksamheter och service, såväl inom tätorter som för areella näringar. Marina näringar, skogsbruk och jordbruk är också relevanta aspekter som bidrar till kommunens ekonomiska hållbarhet. Den ekonomiska hållbarheten innefattar långsiktig samhällsekonomi, ekonomiska möjligheter att genomföra föreslagna byggprojekt och förutsättningar för en lokal ekonomi.

Kommunens ekonomiska hållbarhet påverkas bland annat av tillgång till ett livskraftigt näringsliv, rörelse av människor (attraktionsförmåga för besökare och arbetskraft), näringsfrämjande miljöer och tillgång till infrastruktur för transport och kommunikation. Att motverka fragmentering eller exploatering av ytor med värde för areella näringar är ytterligare en del. Starka arbetsgivare och ett varierande utbud av verksamheter och näringsliv inom en kommun bidrar till att mer levande stads- och landsbygdsmiljöer utvecklas, vilket i sin tur kan bidra med arbetstillfällen och skatteintäkter. I orter där det livskraftiga näringslivet är bundet till en eller få starka arbetsgivare finns det dock högre risker för ekonomiska störningar.

Ekonomisk hållbarhet kommer att analyseras utifrån följande hållbarhetsfaktorer:

- Lokal ekonomi
- Sociala tillgångar
- Långsiktig resursförvaltning
- Investeringsvilja och attraktiva regionala lägen

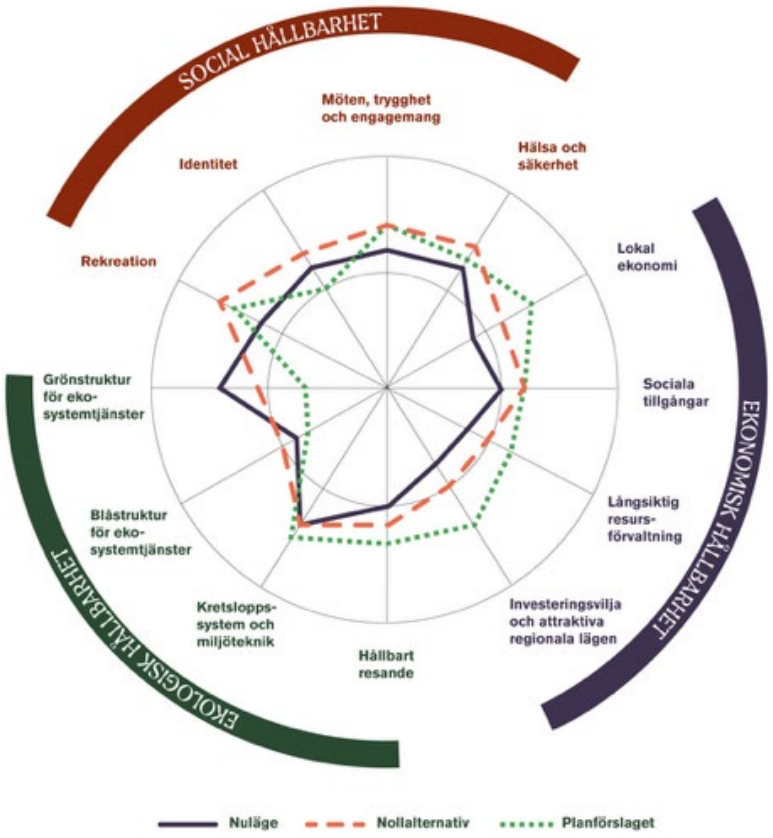

Figur 5. Sammanfattning av den fördjupade översiktsplanens påverkan på ekonomisk hållbarhet.

Lokal ekonomi

Delfaktorer för bedömning av lokal ekonomi

Bedömningen utgår från:

- Variation och lokalisering av näringsliv (turismnäring, jord- och skogsbruksnäring, marina näringar, industri, handel, logistik) och service.
- Lokal- och extern handel
- Klustring av verksamheter och service
- Riktlinjer och mål för näringsliv och service

Nuläge

Den lokala ekonomin i Hässleholms stad är knuten till offentlig förvaltning och basnäringar såsom tillverknings- och byggindustri. Hässleholms stads största verksamhetsområde är Läreda verksamhetsområde som är lokaliserat i östra delen av staden.

Planområdet har areella näringar främst i form av jordbruksmark i öster och viss andel skogsbruksmark i norr.

Flera större infrastruktursatsningar planeras i och kring Hässleholm som tillsammans kommer att påverka stadens utveckling. En förstärkning av elkapaciteten pågår och beräknas vara klar runt 2030.

I den regionala utvecklingsplanen beskrivs Hässleholm tillsammans med Kristianstad som tillväxtmotorer för regionen.

I Hässleholms stad finns idag ingen kommunal verksamhetsmark och planberedskapen är låg. Bristen på tillgänglig verksamhetsmark har under senare år genererat att kommun inte har haft möjlighet att erbjuda mark till företag och verksamhetsutövare som har önskar att etablera sig inom området alternativt utveckla en redan befintlig verksamhet.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

	+ 3, möjlighet till stora positiva konsekvenser Planförslaget gynnar etablering av transportintensiva verksamheter och företagsetablering i transportnoder och kommunikationsstråk samt att den verkar för att skapa kluster och gynna näringslivssamverkan. Detta bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för det lokala och regionala näringslivet, förstärka arbetsmarknaden samt öka attraktivitet av Hässleholm som bostadsort.
	+ 2, möjlighet till märkbart positiva konsekvenser Bidrar till att förstärka och effektivisera godstransporter på järnväg i regionen. Ökar det lokala kundunderlaget för detaljhandel och service till följd av kompletterande bebyggelse i centrumnära lägen.

	- 2, risk för märkbart negativa konsekvenser Genom att produktiv jordbruksmark tas i anspråk. Risk för handel i externa lägen slår ut handel i centrumnära läge och ökar bilberoendet. Ställningstagande finns dock för att motverka detta.

Föreslagen markanvändning och ställningstagande

Hässleholm har ett geografiskt strategiskt läge som järnvägsknut i södra Sverige med goda kommunikationsmöjligheter. Utbyggnader av järnvägen förväntas ge bättre förutsättningar för effektiva gods- och varuflöden.

I Hässleholms stad finns idag ingen kommunal verksamhetsmark och planberedskapen är låg. Bristen på tillgänglig verksamhetsmark har under senare år genererat att kommun inte har haft möjlighet att erbjuda mark till företag och verksamhetsutövare som har önskar att etablera sig inom området alternativt utveckla en redan befintlig verksamhet. Även begränsningar i elnätet har hindrat utveckling av verksamheter. En förstärkning av elkapaciteten pågår och beräknas vara klar runt 2030.

Flera större infrastruktursatsningar planeras i och kring Hässleholm som tillsammans kommer att påverka stadens utveckling. Trafikverket planerar att bygga ut stambanan mellan Hässleholm och Lund med två nya spår, vilket ökar kapaciteten för både person- och godstrafik och kan ge fler avgångar och bättre punktlighet. Projektering pågår och tidigast byggstart bedöms till 2034.

Även Markarydsbanan och Skånebanan står inför en viktig utveckling.

I den regionala utvecklingsplanen beskrivs Hässleholm tillsammans med Kristianstad som tillväxtmotorer för regionen.

Det finns möjligheter till stora positiva konsekvenser för lokal ekonomi då planförslaget gynnar etablering av transportintensiva verksamheter och företagsetablering i transportnoder och kommunikationsstråk samt att den verkar för att skapa kluster och gynna näringslivssamverkan. Detta bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för det lokala och regionala näringslivet, förstärka arbetsmarknaden samt öka attraktivitet av Hässleholm som bostadsort.

Kompletterande bebyggelse i centrumnära lägen ger mer underlag till kommersiell service. Det finns dock en risk för att handel i externa lägen slår ut handel i centrala delar och ökar bilberoendet. Dock finns ställningstagande att handel i externa lägen främst ska vara volymhandel.

Tätortsnära natur- och rekreationsområden samt gröna stråk som kan öka attraktionskraften pekas ut. Gröna stråk ska utvecklas och stärkas med bland annat tydligare entréer och ökad tillgänglighet och trygghet. Kulturlandskapet med åkrar och betesmarker påverkas negativt i staden utkant i norr och öster som kan minska attraktionskraften som boendekommun.

Huvudcykelstråken ska utvecklas som knyter samman staden och kopplingar till bland annat Mölleröds kungsgård och Finjasjön.

Det är stora ytor med främst jordbruksmark som byggs bort. Avvägningar mellan bebyggelseutveckling och bevarande av jordbruksmark har genomförts.

Närhet till befintlig bebyggelse, service och möjlighet till att starka transport- och kollektivtrafikstråk har vägts in som viktiga faktorer. Ställningstagande bedöms som positiv utifrån ett investeringsperspektiv, det är dock viktigt att undvika fragmentering samt möjlighet till att bedriva ett aktivt jordbruk.

Sociala tillgångar

Delfaktorer för bedömning av sociala tillgångar

Bedömningen utgår från:
- Näringsliv och lokala föreningar
- Tillgång till infrastruktur, service och rekreation
- Stadsstruktur och variation i bostadsbeståndet

Nuläge

Hässleholm har ett centrum med ett brett utbud av handel, service, kultur, arbetsplatser och bostäder, koncentrerat till stadskärnan, stationsområdet och västra centrum. Samtidigt har externhandeln vuxit utanför centrum, med större handelsområden som främst är anpassade för bilburna besökare. Det innebär att tillgången till service ser olika ut beroende på var i staden man bor och vilka möjligheter man har att ta sig till olika målpunkter. Dialogen med invånarna våren 2025 visar att även om de flesta går för att ta sig runt i staden så är det dubbelt så många som kör bil än som cyklar.

Kommunen har en äldre befolkningsstruktur än både Skåne och riket, med en större andel invånare över 50 år och en mindre andel unga vuxna och personer i familjebildande ålder. Samtidigt bor en stor del av de yngre vuxna i centralorten, även om många i åldern 20–29 år lämnar kommunen. Detta påverkar balansen mellan olika åldersgrupper och innebär att försörjningskvoten successivt riskerar försämras.

Utbildningsnivån i kommunen är generellt lägre än i både Skåne och riket, och kvinnor studerar vidare efter gymnasiet i betydligt högre grad än män. I Hässleholm finns flera gymnasieskolor, medan mer specialiserade utbildningar ofta söks i närliggande städer som Kristianstad och Lund. Tillgången till utbildning är därmed relativt god på gymnasienivå, men mer begränsad för den som söker särskilda utbildningsinriktningar.

Bostadsutbudet i Hässleholms stad är relativt blandat, med ungefär lika stora andelar hyresrätter och äganderätter, medan bostadsrätter utgör en mindre del. Samtidigt finns tecken på ojämlika bostadsförutsättningar. Unga vuxna utgör en stor del av bostadskön, trångboddheten har ökat och det finns fortfarande hemlöshet i kommunen, även om den har minskat de senaste åren. Det finns också socioekonomiska skillnader inom staden, där vissa relativt centrala områden, särskilt Hässleholm-Läreda (se figur 6), har större utmaningar än andra.

Figur 6. Utsnitt av områdestyper i Hässleholms kommun. Källa: Boverket, Områdestyper, segregationsbarometern.boverket.se.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

	+ 2, möjlighet till märkbart positiva konsekvenser genom väl avvägda förslag till ny bebyggelse och närhet till rekreation.
	- 1, risker till små negativa konsekvenser genom att det fortsatt är lättare och tryggare att ta bilen till målpunkter så som handel och fritidsaktiviteter.

Planens ställningstagande och riktlinjer

I förslaget till fördjupad översiktsplan saknas en mer fördjupad analys av socioekonomiska frågor, exempelvis hur mer utsatta områden ser ut och hur planeringen kan bidra till att möta dessa utmaningar. Samtidigt innehåller förslaget flera inriktningar som kan stärka stadens sociala sammanhållning, såsom komplettering med bostäder och parker samt förbättrade kommunikationer genom kollektivtrafik samt gång- och cykelinfrastruktur. Satsningar på nya verksamhetsområden kan också bidra till fler arbetsplatser och på sikt minska arbetslösheten.

Planförslaget har även en bred ansats i bostadsförsörjningen genom att både lyfta behovet av mindre bostäder för unga vuxna och seniorer och samtidigt föreslå kompletteringar av befintliga villaområden med fler småhus för barnfamiljer. Ambitionen tycks vara att göra Hässleholm attraktivt både för unga att stanna kvar i och för nya invånare att flytta till.

I medborgardialogen framkommer också en oro för höga hus och en vilja att bevara småstadskänslan. Dessa perspektiv är viktiga att ta med i den fortsatta planeringen. Det kan därför vara värdefullt att inspireras av och visa exempel från andra platser där kompletteringar har genomförts varsamt och med hänsyn till platsens karaktär.

Föreslagen markanvändning

Den föreslagna markanvändningen bedöms i flera delar kunna bidra till ökad sammanhållning, trygghet och tillgänglighet. De föreslagna kompletteringarna i centrala delar med funktionsblandad bebyggelse bedöms som positiv.

Kompletteringar i villaområden kan på lokal nivå ge bättre underlag för service och kollektivtrafik, samtidigt som ny bebyggelse längs stråk som binder samman olika områden kan bidra till ökad trygghet. Men samtidigt risk för ökat bilberoende. De nya villorna föreslås i attraktiva lägen nära både stad och natur, vilket sannolikt gör dem mer tillgängliga för socioekonomiskt starkare grupper. Det kan stärka kommunens skattebas, men bidrar inte till en socioekonomiskt blandad stad.

En möjlig risk med den föreslagna markanvändningen är att mark tas i anspråk för verksamheter på ett sätt som i framtiden begränsar möjligheten att använda dessa områden för bostadsutveckling eller andra ändamål.

Långsiktig resursförvaltning

Delfaktorer för bedömning av långsiktig resursförvaltning

Bedömningen utgår från:

- Effektiv markanvändning och resilienta tekniska system
- Matproduktion
- Dricksvattenproduktion
- Produktion av material
- Klimatanpassning

Nuläge

En vattentjänstplan har tagits fram som anger kommunens långsiktiga inriktning för dricksvatten, spillvatten, dagvatten och VA utbyggnad. Den syftar till att säkra vattenförsörjningen, minska miljöpåverkan och skapa robusta system för klimatförändringar.

Fjärrvärmenätet är väl utbyggt i staden och har god kapacitet. Dricksvattnet kommer från grundvattenförekomster och skyddas genom vattenskyddsområdena Ignaberga och Galgbacken, där särskilda föreskrifter och försiktighet vid exploatering är nödvändiga. Hässleholms vattenverk försörjer både staden och flera omkringliggande orter.

Spillvattnet renas vid Hässleholms reningsverk, som har god kapacitet och tar emot avloppsvatten från både staden och flera orter innan det leds vidare mot Finjasjön.

I de urbana delarna avleds dagvatten via ledningar, pumpstationer och magasin till närliggande vattendrag, vilket kräver hållbar hantering för att minska belastningen på recipienter och skydda grundvattnet.

Majoriteten av bebyggelsen inom FÖP-området ligger inom kommunalt verksamhetsområde för spillvatten, och endast ett fåtal fastigheter utanför samlad bebyggelse har enskilda avlopp.

Kommunen har idag goda kunskaper om var risker för översvämning och erosion är stora. Kartering av översvämningsrisker visar att flera delar av Hässleholms stad är sårbara vid kraftig nederbörd. Lågpunkter finns både i den befintliga staden och i områden kring Finjasjöns tillrinningsområden och utlopp. Maglekärrsbäcken och Almaåns sträckning genom staden framstår som särskilt utsatta.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

	+ 2, möjlighet till märkbart positiva konsekvenser Genom att kompletterande bebyggelse främst sker i centrumnära lägen, som ger underlag till förbättrad service och infrastruktur och resilienta tekniska system.

	Goda kunskaper om översvämningsrisker och konkreta åtgärdsförslag för både befintlig bebyggelse och nyproduktion.
	- 2, risk för märkbart negativa konsekvenser Genom exploatering på jordbruksmark och till viss del skogsbruksmark. Otydlighet vad gäller åtgärder av översvämningsrisker kopplat till samhällsviktiga funktioner.

Föreslagen markanvändning och ställningstagande

Planerad komplettering och utveckling i centrumnära lägen, med god tillgång till service, infrastruktur för VA samt kollektivtrafik innebär möjligheter till effektiv markanvändning. Detta skapar förutsättningar för positiva konsekvenser för förbättrad service och infrastruktur samt mer resilienta tekniska system genom ökat kundunderlag.

Hänsyn till skyfall och påverkan på ledningsnätet för dagvatten har tagits vid utpekande av nya områden, samtidigt som ytor för skyfall reserveras i och i anslutning till bebyggelse och exploatering av gröna ytor i centrala delar föreslås restriktivt. Detta bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för en effektiv markanvändning och klimatanpassning. Ytor för klimatanpassningsåtgärder pekas även ut för att kunna hantera flöden från befintlig bebyggelse. Ny bebyggelse ska följa dagvattenpolicy och blågröna lösningar och tröga system ska integreras i både nya och befintliga områden.

Dock saknas tydliga klimatanpassningsåtgärder kopplat till samhällsviktiga funktioner.

Stora ytor verksamhetsmark pekas ut i norr och öster, på jordbruksmark och till viss del på skogsbruksmark. Cirka 160 hektar jordbruksmark bedöms tas i anspråk. En lokaliseringsprövning av verksamheter har genomförts och kommunen gör bedömningen att områdena är strategiskt belägna för effektivt transportflöde.

Den utpekade exploatering på jordbruksmark bedöms ha märkbart negativ påverkan på jordbruket genom att produktiv jordbruksmark byggs bort och/eller att åkermarkernas kontinuitet minskas, vilket i sin tur leder till minskad lönsamhet.

Stora ytor av skogsmark tas även i anspråk och delar av verksamhetsområdet Nord (V3) bedöms vara produktionsskog. Dessa stora ytor för verksamhetsområden riskerar även att negativt påverka spridningsmöjligheter i staden nordöstra del.

Investeringsvilja och attraktiva regionala lägen

Delfaktorer för bedömning av investeringsvilja och attraktiva regionala lägen

Bedömningen utgår från:
- Attraktivt läge och identitet
- Överkomliga tröskelinvesteringar och byggnadskostnader
- Marknadsflexibilitet

Nuläge

Kommunen beskriver en tydlig investeringsvilja för nya verksamheter, främst i anslutning till väg och järnväg. Hässleholm pekas även ut som en strategisk regional tillväxtmotor enligt den regionala utvecklingsplanen.

Enligt medborgardialoger är kommunens identitet och attraktionskraft knuten till storlek på staden och närhet till tätortsnära natur och friluftsliv.

Kommunen har en äldre befolkningsstruktur än både Skåne och riket, och många i åldern 20–29 år lämnar kommunen. Detta påverkar balansen mellan olika åldersgrupper och innebär att försörjningskvoten successivt kan försämras.

Bostadsutbudet i Hässleholms stad är relativt blandat, både vad gäller bostadstyper och upplåtelseformer.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

	+ 3, möjlighet till stora positiva konsekvenser Planen bedöms ha överkomliga tröskelinventeringar och byggkostnader för verksamheter genom utveckling i strategiskt läge med god teknisk infrastruktur. Planen bedöms ha överkomliga tröskelinventeringar och byggkostnader för kompletterande bebyggelse i centrumnära lägen med god teknisk infrastruktur.
	- 1, risk för små negativa konsekvenser Genom att mindre bostadsområden planeras utan befintlig kollektivtrafik.

Föreslagen markanvändning och ställningstagande

Planen bedöms ha överkomliga tröskelinventeringar och byggkostnader för verksamheter genom utveckling i strategiskt läge med god teknisk infrastruktur.

Planförslaget stödjer regionala utvecklingsmål som strategisk regional tillväxtmotor genom att peka ut verksamhetsområden i strategiskt läge.

Bostäder planeras främst i närhet av kollektivtrafik och service, med olika upplåtelseformer och hustyper.

Mindre bostadsområden med sämre kollektivtrafik planeras med villabebyggelse i närhet av natur och vatten (B1 och B2) – som attraktiva lägen men bedöms riskera ökade bilresor. Utveckling av kollektivtrafik pekas dock ut på markanvändningskartan.

Befintlig teknisk infrastruktur och service kan utnyttjas och kan hålla nere produktions- och boendekostnader. Dock finns översvämningsproblematik som kan ge ökade kostnader. Klimatanpassningsåtgärderna är tydligt beskriva och platsspecifika vilket minskar osäkerheten i investeringar.

Tillgängligheten till närnatur ska öka genom att grönstråk utvecklas och bevaras. Finjasjön ska knytas tydligare till staden och få öka tillgänglighet. Kulturmiljöer ska värnas och stärka stadens identitet. Detta bedöms sammantaget öka stadens attraktionskraft för boende.

Landskapsbilden i staden norra och östra delar ändras från jordbrukslandskap och skogsmark till storskaliga verksamhetsområden vilket kan minska attraktiviteten för att flytta till staden.

Utbyggnad av järnvägen kan förkorta resvägar regionalt och öka attraktiviteten för staden som pendlarstad.

Förslag till åtgärder för ökad ekonomisk hållbarhet

- En etappindelning föreslås tas fram till granskningsskedet för att tydliggöra utbyggnadsordning, prioriterade och reservområden samt samordningsbehov. Detta är mycket relevant för kommunens hållbarhet då prioritering kan ske om förutsättningar ändras vad gäller mål för bostadsförsörjning och mål för verksamhetsområden. Även förändringar av utbyggnad av järnvägsnätet kan påverka behovet av bostäder och verksamhetsområden.
- Analys av översvämningsrisker kopplat till samhällsviktiga funktioner bör tas fram.
- Studera möjligheterna att på sikt omvandla verksamhetsområdet i västra delen av Österås till en mer funktionsblandad stadsdel i enlighet med gällande fördjupad översiktsplan, samtidigt som mer ytkrävande och störande verksamheter successivt flyttas till de nya verksamhetsområdena.

Social hållbarhet

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämlikt samhälle där människor har lika möjligheter att ta del av samhället och kan leva ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Social hållbarhet inbegriper förutsättningar för mänskliga möten, trygghet och säkerhet, idéutbyten och lokalt engagemang. Kulturella ekosystemtjänster som bidrar med immateriella värden, så som miljöer för upplevelser, lärande, kunskap och rekreation inkluderas i värderingen av sociala hållbarheten.

För att sociala resurser som kreativitet och mångfald ska komma samhället till godo behöver aspekter som trygghet, säkerhet och hälsa vara tillgodosedda. Den fysiska planeringen måste därför ta hänsyn till alla människors behov och säkerställa deras rättigheter. Hälsofrämjande bebyggda miljöer är en viktig bidragande faktor till möjligheten att skapa en socialt hållbar utveckling.

Social hållbarhet kommer att analyseras utifrån följande hållbarhetsfaktorer:

- Rekreation
- Identitet
- Möten, trygghet och engagemang
- Hälsa och säkerhet

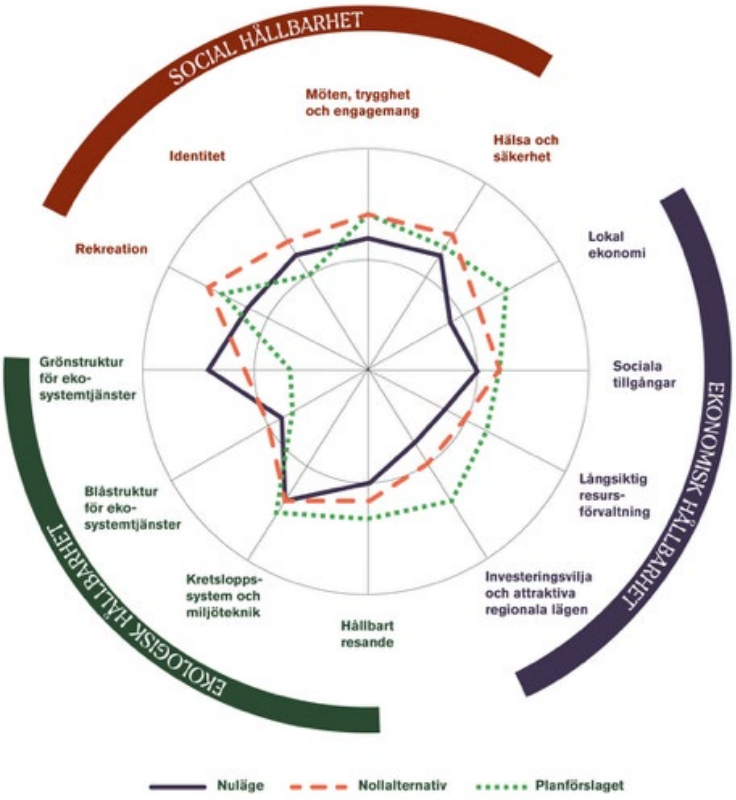

Figur 7. Sammanfattning av den fördjupade översiktsplanens påverkan på social hållbarhet.

Rekreation

Delfaktorer för bedömning av rekreation

Bedömningen utgår från:

- Tillgänglighet till tätortsnära grönområden
- Tillgänglighet till friluftsområden
- Sammanhängande grönstruktur på lokal och kommunalnivå
- Variation av rekreativa kvaliteter

Nuläge

Hässleholm stad har i allmänhet goda förutsättningar för tätortsnära friluftsliv tack vare närheten till flera betydelsefulla gröna kärnområden, däribland Hovdala, Finjasjön, Göingeåsen och Hässleholmsgården, som erbjuder leder och motionsspår. För många invånare ligger dessa områden inom gång- eller cykelavstånd, vilket skapar god tillgång till naturen i vardagen och stärker både folkhälsa, rekreationsmöjligheter och stadens gröna identitet. På vissa håll är dock sambanden mellan dessa områden och stadens parker och gröna stråk bristfälliga, bland annat till följd av järnvägen och större trafikleder.

Hovdalaområdet är ett regionalt besöksmål där kultur, natur och friluftsliv samverkar, och Hässleholmsgården fungerar som en viktig port till friluftslivet. Området rymmer både ett uppskattat friluftsområde och en populär evenemangspark.

Även Finjasjön med omgivningar är av stor betydelse för friluftslivet och är utpekat som riksintresse för friluftsliv. Här finns möjligheter till aktiviteter som promenader, orientering och ridning. Sjön erbjuder även badmöjligheter, men återkommande algblomningar påverkar vattenkvaliteten negativt och försämrar tidvis förutsättningarna för bad. Behovet av en frisk, ren och badvänlig Finjasjö är en fråga som lyfts som särskilt viktig av deltagarna i dialogen våren 2025.

De flesta invånare i Hässleholm stad har nära till en park, men i områden som västra centrum, Bokalyckan och T4 är tillgången sämre, och barriärer som järnvägen och större vägar påverkar tillgängligheten negativt. Parkkvaliteterna är mer varierade öster om järnvägen, medan västra centrum och T4 har ett mer begränsat utbud. Samtidigt finns behov av ökad skötsel, trygghetsskapande åtgärder och fler parker, särskilt i områden med många flerbostadshus.

I Hässleholms stad finns också ett brett utbud av föreningar och fritidsverksamheter. Ridning, bowling, vandring, språkcaféer och kulturella aktiviteter på stadens bibliotek är några exempel på sådant som invånarna har tillgång till. Österås idrottsområde utgör stadens nav för utomhusidrott. Området ligger dock avskilt från bostadsbebyggelsen, tillsammans med volymhandel och andra verksamheter. Här finns Österås IP med flera gräs- och konstgräsplaner. I området ligger även Qpoolen, som är kommunens huvudanläggning för bad och inomhusaktiviteter.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

	+ 2, möjlighet till märkbart positiva konsekvenser genom höga ambitioner så som 3-30-300 principen, förbättrad gång- och cykelinfrastruktur samt förbättrade rekreativa samband.

Planens ställningstagande och riktlinjer

Förslaget till fördjupad översiktsplan har ett tydligt fokus på grönska, natur och rekreation. I framtidsbilden för år 2050 beskrivs Hässleholm som en grön, trygg och levande stad där naturen är nära. Planförslaget lyfter även grönskans betydelse för människors hälsa samt vikten av att bevara, stärka och vid behov kompensera ekosystemtjänster i takt med att staden förtätas. Detta ligger väl i linje med resultaten från dialogen med Hässleholmsborna, där det framkommer en tydlig vilja att staden även framöver ska utvecklas som en grön och lugn stad där naturvärden inte bara bevaras utan också stärks. I dialogen uttrycks också önskemål om fler trädplanteringar, mysiga parker och stärkt biologisk mångfald, både för miljöns skull och för att skapa en trivsam och trygg stad där människor vill bo kvar och åldras.

Det är positivt att planeringsprincipen 3–30–300 lyfts fram som ett verktyg för att vägleda stadsplaneringen. Samtidigt innebär förslaget en lägre ambition jämfört med gällande fördjupad översiktsplan, där målet är att alla invånare skulle ha högst 200 meter till närmaste park eller rekreationsområde. Även om det finns en uttalad ambition att komplettera med fler parker och grönområden saknas ett tydligt fokus på hur stadens parker också kan utvecklas och stärkas kvalitativt. I detta sammanhang lyfts i medborgardialogen även behovet av fler grönytor för picknick, möten och rekreation samt en önskan om att satsa mer på lekplatser, gärna med varierande teman och utformning som inspirerar till lek och rörelse.

Kopplingarna mellan Österås, Hässleholmsgården och Hovdalaområdet föreslås stärkas för att skapa ett mer sammanhängande nätverk av leder, vilket bedöms mycket positivt. Detta ligger också i linje med dialogen, där det finns en önskan om att göra staden mer attraktiv för besökare genom att utveckla naturupplevelser och friluftsliv, exempelvis kring Hovdala slott med café, restaurang och arrangemang.

Även förslagen om förbättrad gång- och cykelinfrastruktur bedöms ha stor betydelse för invånarnas möjligheter till rekreation och vardagsnära friluftsliv. Genom att utveckla fler stråk och leder i anslutning till bostadsområden kan fler få tillgång till vardagsmotion och naturupplevelser i sin närmiljö.

I planförslaget betonas vikten av att arbeta för förbättrad vattenkvalitet i Finjasjön, vilket är positivt. Samtidigt är detta en fråga som med fördel skulle kunna ges ännu större tyngd i planen.

Förslaget har generellt ett starkt fokus på tillgänglighet, men det är inte alltid tydligt hur begreppet används. Det vore önskvärt med ett förtydligande av om tillgänglighet främst avser en övergripande fysisk närhet och nåbarhet, eller om det också omfattar tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Detta är särskilt viktigt att klargöra när det gäller tillgången till rekreativa miljöer.

Föreslagen markanvändning

I förslaget anges att kompletterande bebyggelse och utveckling ska kunna ske inom Garnisonsområdet (F1 och F2), som ligger inom riksintresset för friluftsliv Hovdala–Finjasjön. Detta kan vara möjligt utan att riksintressets värden påverkas negativt, men det förutsätter att utformningen tar tydlig hänsyn till områdets värden. Det är till exempel viktigt att entréer till friluftsområdet inte försvagas eller blockeras, utan i stället bevaras och stärks. En fördjupad utredning föreslås därför.

Identitet

Delfaktorer för bedömning av identitet

Bedömningen utgår från:
- Landskapets karaktär
- Kulturhistorisk anknytning

Nuläge

Enligt analysen från stadsmiljöprogrammet har Hässleholms stadskärna en tydlig identitet med historiskt arv och värdefulla kulturmiljöer. Samtidigt finns utmaningar i form av otydlig gestaltning, bristande trygghet och svag köpkraft. Enligt programmet finns goda möjligheter att stärka stadslivet genom att utveckla torg, gröna samband och kulturens roll som mötesplats.

Hässleholms historia är tydligt avläsbar i den byggda miljön, där olika tidsepoker och stadsbyggnadsideal satt sin prägel på staden. Särskilt framträdande är bebyggelsen från folkhemsepoken 1935–1974, vilket gör att Hässleholm till stor del kan beskrivas som en ”folkhemmets mönsterstad”.

Enligt Länsstyrelsens kulturmiljöprogram är stadskärnan och Södra stambanan särskilt värdefulla miljöer som ska bevaras, vårdas och utvecklas. Bland de viktigaste kulturhistoriska miljöerna finns centrums kvartersstruktur, järnvägsmiljöerna kring stationen, garnisonsområdena T4 och P2, Hässleholmsgården samt bostadsområden från folkhemstiden.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

	+ 2, möjlighet till märkbart positiva konsekvenser genom förslag att stärka viktiga identitetsbärande kulturmiljöer.
	- 3, möjlighet till stora negativa konsekvenser då föreslagna verksamhetsområden genom sin omfattning och placering riskerar ha en stor påverkan på landskapsbilden och stadens identitet.

Planens ställningstagande och riktlinjer

I förslaget lyfts kultur- och fritidsmiljöer fram som viktiga delar av Hässleholms identitet och som betydelsefulla för hälsa, gemenskap och ett levande stadsliv året runt, vilket bedöms positivt. På en övergripande nivå föreslås exempelvis att Kulturhuset utvecklas med en tydligare och mer välkomnande entré samt en starkare koppling till den omgivande stadsmiljön. Tillgängligheten mellan centrum och Hovdalaområdet föreslås stärkas. Hässleholmsgården lyfts fram som en möjlig mötesplats för kultur, hantverk och evenemang, medan Hembygdsparken föreslås få bättre kopplingar till närliggande stadsdelar. Även Kungsgården och Åhusfältet pekas ut som platser med potential för aktiviteter och större arrangemang.

I gällande fördjupad översiktsplan betonas att kommunens identitet kan stärkas genom att tydligare lyfta fram det som är unikt för varje ort. Detta framkommer inte lika tydligt i planförslaget. Kulturmiljöplanen och beskrivningarna över stadskaraktärsområdena finns, men det saknas en övergripande beskrivning av stadens unika karaktär. För att tydliggöra vad som är viktigt att värna och hur stadsmiljön kan utvecklas på ett varsamt sätt, bör det övergripande som karaktäriserar Hässleholm identifieras, med utgångspunkt i stadens kulturmiljöer, offentliga rum och småstadskaraktär.

Föreslagen markanvändning

Den föreslagna markanvändningen bedöms inte ha någon tydlig negativ påverkan på de kulturmiljövärden som identifierats i Kulturmiljöplanen 2021. Samtidigt understryks att områden och byggnader med kulturmiljövärden har kvaliteter som behöver tas tillvara vid förändringar. Vid ny bebyggelse eller ändringar i befintlig miljö är det därför viktigt att utgå från platsens karaktär och skapa samspel mellan äldre och nya strukturer, så att stadens helhetsmiljö stärks.

Däremot bedöms de föreslagna nya verksamhetsområdena kunna få stor påverkan på landskapsbilden och på Hässleholms identitet. Det handlar om stora ytor för storskaliga verksamheter, vilket kan förändra upplevelsen av mötet med staden, särskilt för den som kommer österifrån. Samtidigt är det svårt att fullt ut bedöma påverkan eftersom kulturmiljöunderlagen främst omfattar stadsbebyggelsen. Här blir det viktigt att beakta planförslagets ambition att värna siktlinjer mot det omgivande landskapet. Det lyfts också fram att infartsvägarna fungerar som stadens entréer och ger besökaren det första intrycket, vilket ställer krav på god gestaltning och en välordnad och attraktiv utformning.

I medborgardialogen våren 2025 framkommer en oro för att höga byggnader och förtätning kan förändra stadens småskaliga karaktär. Många efterfrågar luftiga villaområden, vilket också speglas i planförslaget. Samtidigt innebär en sådan utveckling en ökad risk för bilberoende, då fler invånare kan komma att välja bilen framför andra färdsätt. Synen på bilens roll är delad i dialogen. Vissa vill minska biltrafiken i stadskärnan för att skapa en mer trivsam miljö, medan andra betonar behovet av god framkomlighet och parkeringsmöjligheter. I planförslaget ges bilen fortsatt en stark ställning, i princip likvärdig med gång- och cykeltrafik. Detta står i viss kontrast till de kvaliteter som ofta förknippas med en småstadsidyll – en tät, lågskalig stadsmiljö med goda möjligheter att röra sig till fots samt levande gaturum. Biltrafiken kan i detta sammanhang utgöra ett hinder, både visuellt men också att den kräver utrymme och tenderar att leda till mer storskaliga lösningar. Det är därför centralt att den föreslagna markanvändningen utformas så att den främjar stadsliv, tillgänglighet och en tydlig lokal identitet.

Möten, trygghet och engagemang

Delfaktorer för bedömning av möten, trygghet och engagemang

Bedömningen utgår från:

- Kopplingar mellan målpunkter (inom och mellan tätorterna)
- Funktionsintegrering (bostäder, service, arbetsplatser samt rekreation och friluftsliv)
- Tillgång till mötesplatser med kvalitet och funktion
- Trygga stråk och bebyggda miljöer
- Mänsklig skala och orienterbarhet

Nuläge

Hässleholm är en relativt sammanhållen stad med en blandning av bostäder, service, arbetsplatser samt möjligheter till rekreation och friluftsliv. Samtidigt präglas staden av både fysiska och mentala barriärer i form av järnvägar, bilvägar samt verksamhets- och handelsområden, vilka särskilt utanför verksamhetstid kan upplevas som otrygga att vistas i eller passera genom.

Transportmönstret i staden kännetecknas av att många rör sig till fots, men även av en relativt hög bilanvändning. Volymhandelsområdena utgör dessutom en tydlig konkurrens till butikerna i stadskärnan.

Hässleholm har också flera viktiga kulturella och rekreativa målpunkter. Kulturhuset i centrum fungerar som ett centralt nav för stadens kulturliv, medan Hovdalaområdet är ett regionalt besöksmål där kultur, natur och friluftsliv möts. Österås är en betydelsefull plats för rekreation med idrott, fotboll, bad och andra aktiviteter, men området ligger något avskilt, bortom en vältrafikerad väg och ett verksamhetsområde.

Medborgardialogen visar att det finns en oro för öppen droghandel, gängbildningar och otrygghet, särskilt i centrala delar av Hässleholm, exempelvis kring stationen och i stadskärnan. En tredjedel av ungdomarna anger att de har någon plats i Hässleholm där de känner sig otrygga, där stationen, centrum och Ljungdala särskilt nämns. Otryggheten förknippas främst med mörka miljöer och otillräcklig belysning, men även med att vissa platser periodvis upplevs som stökiga och konfliktfyllda.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

	+ 2, möjlighet till märkbart positiva konsekvenser genom ett stort fokus i mål och ställningstagande på att stärka mötesplatser och öka trygghet.
	- 1, möjlighet till små negativa konsekvenser då det saknas tillräckliga åtgärder för minskad biltrafik och externhandel.

Planens ställningstagande och riktlinjer

I framtidsbilden, visionen, målen och ställningstagandena lyfts möten och mötesplatser fram som en central del av Hässleholms utveckling. Detta kopplas delvis till stadens roll som knutpunkt, men framför allt till ambitionen att skapa en attraktiv stad med hög livskvalitet och ett varierat utbud av rekreation, aktiviteter och sociala sammanhang.

Det framgår tydligt av förslaget till fördjupad översiktsplan att medborgardialogen med invånarna har varit en viktig utgångspunkt, vilket är positivt. Dialogen visar på ett starkt engagemang för att skapa mötesplatser som främjar gemenskap över generationsgränser och mellan olika kulturer. Invånarna efterfrågar satsningar som förenar natur, aktivitet och socialt engagemang, och som samtidigt stärker både den lokala stoltheten och stadens attraktionskraft. Det finns en tydlig önskan om ett mer levande Hässleholm, med fler kultur- och fritidsaktiviteter, attraktiva mötesplatser, ett rikare utbud av servering och kvällsliv samt utvecklade parker, torg och besöksmål.

I de generella ställningstagandena föreslås att Hässleholmsgården utvecklas som en mötesplats för natur, kultur och friluftsliv, samtidigt som Österås stärks som en central mötesplats för fritidsaktiviteter. Området ska vara tillgängligt för alla och erbjuda varierade möjligheter till rörelse, gemenskap och upplevelser.

Det föreslås även att området kring stationen utvecklas till ett nav för resor, arbete och möten, genom stationsnära bebyggelse samt ökad tillgänglighet och trygghet. Vidare föreslås att tillgången till kreativa och ändamålsenliga mötesplatser för kultur i staden stärks, både genom permanenta och tillfälliga lösningar.

Även torgen i centrum föreslås utvecklas till öppna, trygga och flexibla mötesplatser för vardagsliv, handel och kultur året om. Stortorget lyfts särskilt fram som stadens centrala och inkluderande mötesplats för större aktiviteter. För att skapa en levande och trygg stadsmiljö i centrum betonas också vikten av aktiva bottenvåningar, god belysning, öppna fasader och välkomnande offentliga miljöer.

Att tillåta kompletterande centrumfunktioner på strategiskt utvalda platser i de yttre stadsdelarna kan vara betydelsefullt för att stärka lokal service, skapa fler mötesplatser och bidra till social sammanhållning. Det kan i sin tur främja mer jämlika möjligheter inom staden. Samtidigt är det viktigt att detta inte leder till etablering av fler externa handelsområden, eftersom sådana riskerar att försvaga de centrala delarna. Alla dessa ställningstaganden är positiva för att skapa en mer levande stad.

Föreslagen markanvändning

Förslagen att utveckla flera platser med tydlig funktion som mötesplatser och målpunkter i staden är mycket positivt.

Stationsområdet föreslås få en mer urban och integrerad utformning med stationsnära bebyggelse och förbättrad tillgänglighet, i syfte att stärka platsens funktion som nav för resor, arbete och möten. I centrum föreslås torgen utvecklas för att möjliggöra vistelse, handel, kultur och olika typer av aktiviteter året om. Att satsa på ett mer levande centrum är mycket positivt ur socialt

hållbarhetsperspektiv och var också något som efterfrågades i dialogen våren 2025.

Lokaliseringen av centrumfunktioner i yttre stadsdelar är bra ur jämlikhetsperspektiv, om detta sker på strategiskt utvalda platser för att stärka lokal service och social sammanhållning. Samtidigt bör sådan utveckling avvägas så att den inte bidrar till ytterligare externhandel eller en utglesning av de centrala delarnas funktioner.

Österås idrottsområdes lokalisering, avskild från bostadsbebyggelsen, innebär vissa fördelar, bland annat genom att området kan hantera stora besöksflöden vid evenemang. Samtidigt medför barriärer som Kristianstadsvägen och verksamhetsområdet väster om Österås brister i både trygghet och tillgänglighet, särskilt för personer utan bil. Ur ett stadsutvecklingsperspektiv vore därför en starkare integrering med den omgivande staden önskvärd, inte minst genom en successiv omvandling av området väster om Österås i enlighet med gällande fördjupad översiktsplan. Om mer störande och ytkrävande verksamheter på sikt kan omlokaliseras till nya verksamhetsområden skulle det kunna bidra till en mer sammanhållen, tillgänglig och trygg stad.

Hälsa och säkerhet

Delfaktorer för bedömning av hälsa och säkerhet

Bedömningen utgår från:
- God ljudmiljö / buller
- Ren luft / luftföroreningar
- Säker trafikmiljö
- Riskhantering farligt gods och farliga verksamheter (giftfria miljöer)

Nuläge

I en rapport från Skånes luftvårdsförbund (Skånes luftvårdsförbund, 2024) konstateras att halter för samtliga parametrar ligger under miljökvalitetsnormer (MKN). Hässleholm klarar WHO:s riktlinjer för alla luftföroreningar förutom för PM2.5.

Luftkvalitén och bullernivåer i planområdet bedöms främst påverkas av utsläppen från trafik på de större leder och järnvägen.

Farligt godsleder går på väg och järnväg främst utanför staden.

Vissa brister finns i gång- och cykelstråk, bland annat till följd av järnvägen och större trafikleder.

I staden finns områden som har förorenats av tidigare verksamheter eller av deponerat avfall och förorenade fyllnadsmassor.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

	+ 2, möjlighet till märkbart positiva konsekvenser Planförslagets bedöms kunna medföra flera positiva effekter på folkhälsan, bland annat genom ökade möjligheter till aktivt friluftsliv med förbättrade gång- och cykelstråk samt satsningar på ökat utbud av rekreations- och kulturmålpunkter. Prioritering av säkra gång- och cykelstråk bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för ökad trafiksäkerhet och rörelsefrihet. Planförslagets kompletterande bebyggelse i centrumnära lägen samt ambitionen av att verka för snabbare regionala kopplingar bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för förbättrad folkhälsa genom minskat bilberoende.
	- 2, risk för märkbara negativa konsekvenser Planförslaget riskerar att ge negativ påverkan på trafiksäkerhet, ökade bullernivåer och ökade luftföroreningar i anslutning till de stora verksamhetsområdena i norr och öster. Det finns även en risk att människors hälsa påverkas negativt då det inte är tydligt hur samhällsviktiga funktioner ska skyddas från översvämningar.

Föreslagen markanvändning

Verksamhetsområden koncentreras i utkanten av staden och ligger i direkt anslutning till väg och järnväg varför genomfartstrafiken genom staden inte bedöms öka. Bostäder i anslutning till verksamhetsområden kan få ökade bullernivåer och risk för försämrade luftkvalitet. Avsaknad av tät bebyggelse intill trafiklederna bedöms medföra att miljökvalitetsnormerna för luft inte överskrids.

Beroende på sträckning av Skånebanan förändras bullerstörning och vissa delar kan få lägre bullernivåer (i anslutning till dagens sträckning) medans andra kan få ökade bullerstörningar. Bedömningen är osäker då ändrad sträckning inte är beslutad.

Planens ställningstagande och riktlinjer

Enligt ställningstaganden bör ny bebyggelse i första hand undvikas i områden där flera riskfaktorer sammantaget innebär hög översvämningsrisk, såsom lågpunkter, mark med begränsad avrinning, områden med höga grundvattennivåer eller platser med återkommande översvämningar. Om byggnation ändå sker ska särskilda skyddsåtgärder och åtgärdsplaner tas fram.

Det finns en otydlighet hur samhällsviktiga funktioner skyddas från översvämningar vilket riskerar att påverka människors hälsa negativt.

Sammanhängande nätverk av gröna stråk som kopplar staden till omgivande landskap pekas ut och som ska minska effekter av värmebölja.

Trafikmiljöer ska utformas och upprustas för att öka trygghet och tillgänglighet, genom mobilitetspunkter, gång- och cykelpassager vid järnväg och ökad tillgänglighet till rekreationsområden.

Bil, kollektivtrafik, gång och cykel ska ges likvärdiga förutsättningar i stadsutvecklingen vilket på sikt inte minskar bilberoendet.

Samlad bedömning

Planförslagets bedöms kunna medföra flera positiva effekter på folkhälsan, bland annat genom ökade möjligheter till aktivt friluftsliv med förbättrade gång- och cykelstråk samt satsningar på ökat utbud av rekreations- och kulturmålpunkter. Prioritering av säkra gång- och cykelstråk bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för ökad trafiksäkerhet och rörelsefrihet.

Kompletterande bebyggelse i centrumnära lägen samt ambitionen av att verka för snabbare regionala kopplingar bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för förbättrad folkhälsa genom minskat bilberoende.

Planförslaget riskerar att ge negativ påverkan på trafiksäkerhet, ökade bullernivåer och ökade luftföroreningar i anslutning till de stora verksamhetsområdena i norr och öster. Det finns även en risk att människors hälsa påverkas negativt då det inte är tydligt hur samhällsviktiga funktioner ska skyddas från översvämningar.

Förslag till åtgärder för ökad social hållbarhet

- Förtydliga i planförslaget vad som menas med begreppet tillgänglighet, om det främst avser en övergripande fysisk närhet och nåbarhet, och/eller om det omfattar tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Detta är särskilt viktigt att klargöra när det gäller tillgången till rekreativa miljöer.
- Håll kvar vid målet att alla invånare skulle ha högst 200 meter till närmaste park eller rekreationsområde enligt gällande fördjupad översiktsplan.
- Ge större tyngd i planförslaget till vikten av att arbeta för förbättrad vattenkvalitet i Finjasjön, utifrån det rekreativa perspektivet. Förbättrad vattenkvalitet för att kunna bada i Finjasjön var också något som invånarna lyfte var viktigt i dialogen.
- För att säkerställa att friluftslivets värden inom riksintresset Hovdala–Finjasjön inte påverkas negativt av eventuell utveckling av Garnisonsområdet rekommenderas en fördjupad utredning. Denna bör innehålla nuläges- och konsekvensanalys samt rekommendationer. Det är till exempel viktigt att entréer till friluftsområdet inte försvagas eller blockeras, utan i stället bevaras och stärks.
- För att tydliggöra vad som är viktigt att värna och hur stadsmiljön kan utvecklas varsamt i den fortsatta stadsplaneringen, bör Hässleholms övergripande karaktär identifieras. Särskild vikt bör läggas vid vad som utgör stadens själ och hur denna kan tas till vara och utvecklas, med utgångspunkt i kulturmiljöer, offentliga rum och småstadskaraktär. Här är förankring med invånarna i Hässleholm stad nödvändig.
- För att bedöma om de föreslagna verksamhetsområdena rymmer värden kopplade till kulturmiljö, landskapsbild och identitet, samt vilka dessa värden i så fall är och hur betydande de är, föreslås en fördjupad utredning av nuläget, exploateringens konsekvenser och lämpliga rekommendationer.
- För att stärka trygghet, tillgänglighet och integration med den omgivande staden rekommenderas en successiv omvandling av verksamhetsområdet väster om Österås i enlighet med gällande fördjupad översiktsplan. I detta arbete bör även Österås idrottsområdes behov och funktion för större besöksflöden beaktas. Möjligheten att på sikt omlokalisera mer störande och ytkrävande verksamheter till nya verksamhetsområden bör också prövas.

Ekologisk hållbarhet

Människors överlevnad och välstånd är beroende av väl fungerande ekosystem. Ekologisk hållbarhet bär upp ekosystemens långsiktiga överlevnad; här ingår den biologiska mångfalden och olika ekosystemtjänster som inbegriper människors tillgång till mat, vatten och andra naturresurser.

Ekosystemtjänstbegreppet bidrar till att uppmärksamma ekosystems värde och nytta kopplat till människornas välmående och samhällsnytta. Ekosystemtjänster delas in i fyra kategorier. Stödjande tjänster är själva förutsättningen för de övriga och består av arters livsmiljöer och processer som upprätthåller ekosystemen. Här spelar biologisk mångfald en avgörande roll. Reglerande tjänster står till exempel för kontroll av klimat, vattenflöden, erosionsskydd, pollinering, naturlig skadedjurskontroll samt bullerdämpning. Försörjande tjänster utgör basen för mat, dricksvatten, bioenergi och andra direkta produkter och material. Kulturella tjänster bidrar med immateriella värden som miljöer för upplevelser, lärande, kunskap och rekreation.

Trots att arbetet för bevarande av biologisk mångfald och naturvärden har pågått under flera decennier fortsätter förlusten av arter och deras habitat, både lokalt, nationellt och på en global skala. Denna utveckling hotar inte bara naturen i sig utan även våra samhällen, eftersom naturen och den biologiska mångfalden är basen för ett stort antal processer och funktioner som upprätthåller ekosystemen och i förlängningen vår välfärd.

Den ekologiska hållbarheten påverkas i hög grad av hur effektiv markanvändningen är, både inom bebyggda områden, i landsbygden och i naturområdena. För att bevara och forma morgondagens resilienta samhälle måste hänsyn tas till den grönstruktur som möjliggör ett fungerande ekosystem som kan förse våra samhällen med ekosystemtjänster. I det hållbara samhället ska också resursförbrukningen inordnas i hållbara kretslopp för material, vatten och näring, helst på en lokal skala för att i så stor utsträckning som möjligt minska behovet av transporter.

Ekologisk hållbarhet kommer att analyseras utifrån följande hållbarhetsfaktorer:

- Grönstruktur för ekosystemtjänster
- Blåstruktur för ekosystemtjänster
- Kretsloppssystem och miljöteknik
- Hållbart resande

Grönstruktur för kulturella ekosystemtjänster behandlas under faktorer som berör social hållbarhet.

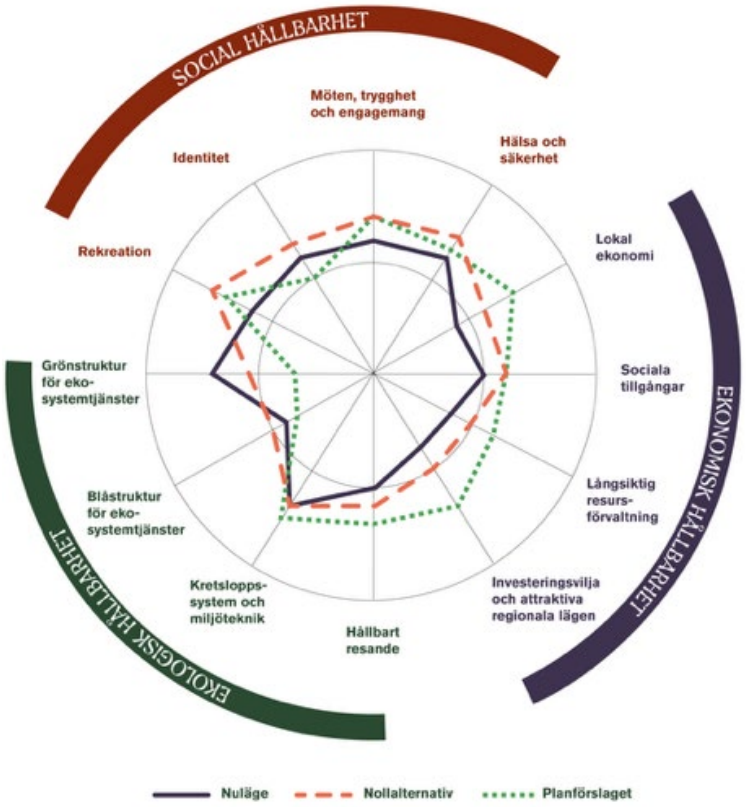

Figur 8. Sammanfattning av den fördjupade översiktsplanens påverkan på ekologisk hållbarhet.

Grönstruktur för ekosystemtjänster

Delfaktorer för bedömning av grönstruktur för ekosystemtjänster

Bedömningen utgår från:

- Gröna infrastrukturer för reglerande och försörjande ekosystemtjänster samt biologisk mångfald
- Markanvändning och gröna infrastrukturer för reglerande och försörjande ekosystemtjänster och biologisk mångfald
- Mål och strategier för ökad biologisk mångfald samt stödjande ekosystemtjänster
- Mål och strategier för bevarande och stärkande av stödjande, reglerande och försörjande ekosystemtjänster kopplade med gröna miljöer.

Nuläge

Planområdet innehåller större obebyggda områden runt tätorten som utgörs av naturmark och jordbruksmark. Inom planområdet är den mest sammanhängande grönstrukturen de skogsområden som finns norr om Finjasjön. I nordvästra planområdet finns också skogsmiljöer, dock är de påverkade av skogsbruk med kalavverkningar.

Höga naturvärden

Inom planområdet finns många miljöer med höga naturvärden, vissa av dem är undersökta medan andra har förutsättningar för höga värden. Några av dessa miljöer är:

- Strandmiljöer och skogsområden vid Finjasjön (Länsstyrelsen Skåne, 2022)
- Hela Almaåns sträckning med omgivande strandmiljöer har bedömts ha högsta naturvärde (ej enligt SIS-standard) (Länsstyrelsen Skåne, 2022)
- I norra delen av planområdet runt Ljungdala mosse. Förutom mossen och våtmarksområden och sumpskogar finns lövskog med inslag av gammal ek, och odlingslandskap med åkrar, betesmarker, stenmurar, bäckar och skogsdungar. För området runt Ljungdala mosse gäller en befintlig detaljplan som medger ett stort verksamhetsområde (Hässleholms kommun, 2012), i planen bevaras delar av mossen.
- I östra planområdet finns mosaikartat jordbrukslandskap med betesmarker och vallodlingar inramade av stenmurar och vattendrag kantade med träd- och buskvegetation. Området är rikt på gamla, grova träd samt många hålträd.

Utöver dessa finns flera andra områden med potentiella naturvärden som olika mindre skogsmiljöer. I jordbrukslandskapet finns många mindre miljöer som kan ha stor betydelse för biologisk mångfaldvsåsom brynmiljöer, småvatten, stenmurar, gräsmarker och åkerholmar.

Skyddade arter

Eftersom planområdet är stort och innehåller många olika naturtyper, bedöms planområdets naturområden ha goda förutsättningar för många olika skyddade artgrupper som fåglar, fladdermöss och groddjur. Sannolikt finns också fridlysta kärlväxter och mossor.

Spridningssamband

En stor del av tätorten, ej de nordostliga delarna, ingår i en värdetrakt för ek, vilket innebär att koncentrationen av ekar och värden kopplade till ekar är högre än i det omgivande landskapet (Länsstyrelsen Skåne, 2020).

Längs vattenmiljöerna, främst Finjasjön och Almaåns strandmiljöer med omnejd, bedöms viktiga ekologiska spridningssamband finnas för flera olika artgrupper, inte minst för fladdermöss, men även för fåglar och insekter. Viktiga samband bedöms också finnas i öst-västlig riktning mellan centrala tätorten och Finjasjön och vid Ljungdala mosse.

Ekosystemtjänster

De olika miljöerna bidrar till flera olika ekosystemtjänster. Framförallt biologisk mångfald men också pollinering, klimatreglering samt vattenrening och flödesreglering. Jordbruksmarken bidrar till försörjande ekosystemtjänster som mat. Skogsområdena och strandmiljöerna bidrar till temperatur- och vattenreglering samt vattenrening.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

	+ 1, möjlighet till små positiva konsekvenser eftersom det finns mål och ställningstaganden för att bevara naturvärden samt för att gröna områden pekas ut i planen.
	- 3, risk för stora negativa konsekvenser för grönstruktur för ekosystemtjänster eftersom områden med både bekräftat samt potentiellt höga naturvärden pekas ut för bebyggelse, samt att ekologiska spridningssamband riskerar att påverkas.

Föreslagen markanvändning

Planförslaget pekar ut närmare 600 hektar obebyggd mark för exploateringar av olika slag. Framförallt är det planförslagets verksamhetsområden som ianspråktar stora obebyggda markarealer. Av den mark som föreslås bebyggas utgörs cirka 440 hektar av naturmark och 160 hektar av jordbruksmark.

Planförslagets största påverkan på grönstrukturer är från de arealkrävande verksamhetsområdena. Dels förlorar den mark som bebyggs sina naturvärden liksom möjligheten att med tiden utveckla sådana, dels medför det att livsmiljöer och spridningsmöjligheter för de arter som finns i områdena miljöer minskar eller försvinner. Bebyggande av naturmark är irreversibelt och förlusten av naturvärden permanent.

Utbyggnaden av verksamhetsområdena föreslås på områden med höga och potentiellt höga naturvärden, detta gäller framförallt verksamhetsområdena V3

(vid Ljungdala mosse), V7 och V8 (på mosaikartat jordbrukslandskap i öster), men kan även gälla andra verksamhetsområden på i nuläget obebyggd mark där naturvärdena i nuläget inte är kända.

Utvecklingen av bostadsområdet söder om Almaån (B1) riskerar också att påverka känsliga miljöer, eftersom området har potentiellt höga naturvärden med igenväxande jordbruksmarker, ekskogar och andra lövskogsmiljöer samt ängs- och fuktängsområden.

Planförslaget löper mycket hög risk att påverka skyddade arter som fladdermöss, fåglar och groddjur eftersom många av de områden som exploateras har goda förutsättningar att hysa dessa artgrupper.

Exploateringen av naturmark kan påverka ekologiska spridningssamband för olika artgrupper. På landskapsnivå innebär det att avståndet mellan lämpliga livsmiljöer blir längre vilket försvårar deras spridning i landskapet. Ibland kan bebyggelse, ljusföroreningar och buller utgöra hinder eller barriärer i spridningssambanden. Utöver Almaån som förutsätts vara ett viktigt spridningsstråk, är de ekologiska spridningskorridorerna i landskapet inte kända men planförslaget bedöms innebära risk för negativ påverkan på ekologiska spridningssamband till följd av de nya verksamhetsområdena på naturmark.

Planen pekar också ut stora områden som grönområden som ska bevaras.

Planens ställningstaganden och riktlinjer

Planförslaget betonar att hänsyn ska tas till skyddade arter och naturvärden. Det anges att naturvärdesinventeringar och artinventeringar bör göras tidigt vid misstanke om höga naturvärden eller skyddade arter och att påverkan ska undvikas, minimeras eller kompenseras. Samtidigt lämnar planen ett visst tolkningsutrymme, eftersom flera skrivningar uttrycks som rekommendationer om att ekologiska samband ”bör” bevaras och att kompensationsåtgärder ”bör” utredas, vilket bedöms försvaga planens ekologiska hållbarhet.

Planen innehåller vissa specifika hänsyn, bland annat för det föreslagna bostadsområdet söder om Almaån där bebyggelsen ska placeras med hänsyn till naturvärden. Även vid verksamhetsområdet öster om väg 21(V6) ska särskild hänsyn tas till naturvärden. Genom det utökade området för tågdepå (V2) ska ett grönt samband bevaras.

Planförslaget lyfter ekosystemtjänster som en central del av stadsutvecklingen och beskriver hur grönstruktur, naturmiljöer och blågröna lösningar bidrar till viktiga funktioner i staden. Planen betonar att naturområden och grönområden ska bevaras och utvecklas som viktiga miljöer för rekreation, hälsa och biologisk mångfald.

Samlad bedömning

Planförslaget uttrycker att naturvärden, ekosystemtjänster och ekologiska samband ska värnas, men den föreslagna markanvändningen – särskilt de stora verksamhetsområdena på naturmark – innebär omfattande och permanenta ingrepp som i stor utsträckning går emot planens mål och ställningstaganden. Det är positivt att ekologisk kompensation bör tillämpas, det är dock mycket svårt att kompensera för höga naturvärden eftersom dessa utvecklas under

långa tidsperioder och inte kan ersättas. Planen lämnar osäkerheter i om höga naturvärden, trots ställningstaganden, kommer kunna bevaras vid ett genomförande.

Planen bedöms medföra risk för stora negativa konsekvenser för biologisk mångfald eftersom områden med både bekräftat samt potentiellt höga naturvärden pekas ut för bebyggelse, samt för att ekologiska spridningssamband riskerar att påverkas.

Blåstruktur för ekosystemtjänster

Delfaktorer för bedömning av blåstruktur för ekosystemtjänster

Bedömningen utgår från:

- Sammanhängande blåstruktur och värdefulla vattenbiotoper (sjö och hav)
- Blå infrastrukturer för reglerande och försörjande ekosystemtjänster samt biologisk mångfald
- Markanvändning och blå infrastrukturer för reglerande och försörjande ekosystemtjänster och biologisk mångfald
- Mål och strategier för ökad biologisk mångfald samt stödjande ekosystemtjänster
- Mål och strategier för bevarande och stärkande av stödjande, reglerande och försörjande ekosystemtjänster kopplade med vattenmiljöer

Nuläge

Den huvudsakliga blåstrukturen i planområdet utgörs av Finjasjön och Almaån, som är delar av större sammanhängande vattenmiljöer. Planområdet innehåller också andra mindre vattendrag och uträtade diken som alla avrinner mot Almaån eller Finjasjön. Blåstrukturen och dess närområden är mycket viktiga för den biologiska mångfalden och har stor betydelse för många olika artgrupper, både vatten- och landlevande.

Finjasjön är en av Skånes största sjöar och får vatten från fem större vattendrag. Sjön tappas via Almaån som så småningom ansluter till Helge å som mynnar i havet på ostkusten. Finjasjön är en viktig del av ett större ekologiskt nätverk, med spridningssamband via Almaån, Hörlingeån och andra tillflöden.

I norra planområdet finns Ljungdala mosse som är en tidigare torvtäkt. Mossen innehåller även en öppen vattenspegel, Barnasjön, och avrinner mot Almaån via diken och uträtade vattendrag. Trots att området är påverkat av dikning kan det ändå ha hydrologiska värden och vara viktigt för flera olika artgrupper. Torven har bitvis en mäktighet på 7 meter. En befintlig detaljplan som medger verksamheter gäller för området (Hässleholms kommun, 2012). I planen bevaras delar av mossen.

Ytvattenförekomster och miljökvalitetsnormer

Större vattendrag och sjöar omfattas av miljökvalitetsnormer för ytvatten som beskriver den kvalitet vattnet ska ha vid en viss tidpunkt. Ytvattenförekomster inom planområdet är Finjasjön, Almaån och Fjärlövsån.

Finjasjön har i dag otillfredsställande ekologisk status eftersom den är påverkad av både övergödning och fysisk påverkan – sjön är både sänkt och reglerad. Almaån är uppdelad i flera vattenförekomster och ingen av dem uppnår god ekologisk status, framförallt på grund av fysisk och hydrologisk påverkan

eftersom ån på flera håll är uträtad och påverkad av markavvattning. Detsamma gäller för Fjärlövsån, i vilken det också finns flera vandringshinder. Ingen av ytvattenförekomsterna uppnår god kemisk status till följd av de i alla Sveriges vattenförekomster överskridande ämnena kvicksilver och PBDE.

Grundvattenförekomster och vattenskyddsområden

Inom planområdet finns sex grundvattenförekomster som omfattas av miljökvalitetsnormer för grundvatten. Alla uppnår både god kemisk och kvantitativ status. Jordarterna vid grundvattenförekomsterna utgörs i hög utsträckning av genomsläppliga jordarter som till exempel isälvssediment, och enligt SGU:s karta är grundvattnets sårbarhet hög inom betydande delar av planområdet. Inom planområdet finns två vattenskyddsområden: Galgbacken och Ignaberga.

Översvämningsrisker

Kommunen har gjort en kartering av översvämningsrisker som visar att flera delar av Hässleholms stad är sårbara vid kraftig nederbörd (Tyréns, 2025/2026). Finjasjön är dokumenterat översvämningskänslig, under vintern 2023/2024 låg vattennivån i Finjasjön som mest 2,5 meter över det normala. Översvämningarna orsakade bräddningar från avloppsreningsverk och pumpstationer, vilket påverkade Finjasjön och flera tillflöden. Även Almaån är känslig för översvämningar och ån har svag lutning vilket gör flödet långsamt. Vid höga flöden i ån kan områden i dess närhet översvämmas.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

	+ 1, möjlighet till små positiva eftersom översvämningsrisker och ställningstaganden kring dessa är väl uppmärksammade i planförslaget samt att planen anger ytor för hantering klimatrisker.
	- 2, risk för märkbara negativa konsekvenser på blåstrukturer till följd av att naturmark bebyggs med risk för ökad föroreningsbelastning och ökade flöden till Almaån, samt för påverkan på grundvattenförekomster.

Markanvändningen

Planen föreslår verksamhetsområden och bostadsområden på obebyggd naturmark och jordbruksmark. Generellt innebär exploatering av naturmark att föroreningsinnehållet i dagvattnet ökar samt att marken förlorar sina vattenrenande och vattenhållande funktioner. Exploatering av jordbruksmark kan minska innehållet av näringsämnen och bekämpningsmedelsrester i dagvattnet medan andra föroreningar kommer öka till följd av ändrad markanvändning.

De föreslagna verksamhetsområdena upptar stora obebyggda arealer, varav flera är mer eller mindre översvämningskänsliga områden. Utvecklingen medför risker för vattenkvalitet i Almaån och ökade flöden i de diken, ledningar och vattendrag som leder vattnet till ån. Med ökade flöden finns risken för erosion och grumling av vattnet vilket påverkar vattenkvaliteten i Almaån. För att motverka negativa effekter kommer det behövas betydande

ytor för att rena och fördröja dagvatten och för att ta hand om översvämningar vid skyfall. Vid verksamhetsområdet V3 finns Ljungdala mosse som är en tidigare torvtäkt. Mossen avrinner mot Almaån och har sannolikt hydrologiska värden och funktioner som kommer att påverkas vid en exploatering.

Bostadsområdet söder om Almaån (B1) och verksamhetsområdet V1 föreslås delvis inom områden som kan översvämmas vid högsta beräknat flöde i Almaån.

Markanvändningskartan innehåller också betydande ytor som särskilt ska beaktas för klimatanpassning, framför allt avseende dagvattenhantering och översvämningsrisker.

Flera av de nya verksamhetsområdena överlappar grundvattenförekomsterna Almaån-Ballingslöv, SE622738-137382 och Norra Kristianstadsslätten. Jordarterna utgörs i hög utsträckning av genomsläppliga jordarter som till exempel isälvssediment, och enligt SGU:s karta är grundvattnets sårbarhet hög på de flesta platserna.

De föreslagna verksamhetsområdena söder om Skånebanan och norr om Kristianstadvägen ligger delvis inom skyddszonen för Ignaberga vattenskyddsområde.

Planen bedöms inte medföra någon direkt fysisk påverkan i ytvattenförekomsterna.

Planens ställningstaganden och riktlinjer

Planen anger i de generella ställningstagandena att kommunen aktivt ska minska utsläpp som försämrar vattenkvaliteten och säkerställa att miljökvalitetsnormer följs, särskilt vid ny exploatering där förebyggande åtgärder ska prioriteras.

Vattentäkter, grundvatten och recipienter ska skyddas genom anpassad markanvändning, efterlevnad av vattenskyddsföreskrifter och undvikande av riskfyllda verksamheter i känsliga områden. Kommunen ska enligt planen systematiskt arbeta med att förbättra vattenkvaliteten i Finjasjön.

Framtida projekt ska enligt planen kompletteras med nödvändiga utredningar och skyddsåtgärder för att minska negativ påverkan och risk för försämrad status för vattenförekomsterna. Planeringen ska utgå från markförutsättningar och naturliga vattenrörelser och kräver lösningar som skyfallsleder, fördröjningsytor och hållbar dagvattenhantering med blågröna system. Blågröna lösningar som kombinerar grönytor och vattenhantering, till exempel regnbäddar, sänkta ytor och våtmarker ska användas.

I kommunens vattentjänstplan finns tydliga formuleringar om hur negativ påverkan på recipienter, grundvatten och översvämningsrisker ska hanteras.

Samlad bedömning

Planens ställningstaganden och formuleringar i kommunens vattentjänstplan ger tydlig vägledning om hur vattenkvalitet, dagvatten och recipienter ska hanteras i den fortsatta planeringen.

Planens föreslagna markanvändning innebär att stora markytor med varierande hydrologiska egenskaper, översvämningsförutsättningar och grundvattenkänslighet föreslås för exploatering. Flera av de markfunktioner som planen lyfter som viktiga – exempelvis infiltration, flödesutjämning och naturliga dräneringsförutsättningar – kan komma att förändras eller påverkas negativt när marken tas i anspråk för bebyggelse.

På den övergripande nivå som denna analys görs bedöms att det finns risk för märkbara negativa konsekvenser för Almaån när den kumulativa påverkan vägs in av flera stora utbyggnadsprojekt som har ån som recipient. Det finns också risk för negativ påverkan på grundvattenförekomster, både vad gäller bildning av grundvatten om genomsläppliga tillrinningsområden hårdgörs samt om förorenat dagvatten kommer infiltrera ned i grundvattnet.

Planen bedöms inte medföra negativ påverkan på Finjasjön eftersom inga större ytor föreslås för bebyggelse som påverkar sjön.

Översvämningsrisker och behovet av åtgärder för att minska dessa är väl uppmärksammade i planen, och för flera utbyggnadsområden beskrivs att särskild hänsyn behöver tas till översvämningsriskerna. Kommunen avser att i den kommande planprocessen komplettera planen med specifika ställningstaganden och eventuella åtgärdsförslag för respektive yta. Det är positivt att ytor för hantering av klimatrisker pekas ut.

Kretsloppssystem och miljöteknik

Delfaktorer för bedömning av kretsloppssystem och miljöteknik

Bedömningen utgår från:

- Förnybar energiproduktion och anläggningar, inkl mål och strategier
- Kretsloppssystem för avfall
- Miljöanpassad vatten- och avloppshantering
- Miljöanpassat byggande

Nuläge

Fjärrvärmeverket i Hässleholm levererar värme till bostäder, verksamheter och offentliga byggnader. Anläggningen använder förnybara eller återvunna energikällor.

Hässleholms dricksvatten baseras helt på grundvatten och skyddas genom vattenskyddsområdena Ignaberga och Galgbacken. Hässleholms vattenverk försörjer både staden och flera omkringliggande orter.

Spillvatten renas i Hässleholms reningsverk, som har god kapacitet och tar emot avloppsvatten från både staden och flera orter innan det leds vidare mot Finjasjön. I de urbana delarna avleds dagvatten via ledningar, pumpstationer och magasin till närliggande vattendrag.

Avfallshantering och återvinning sker primärt i den centrala avfallsanläggningen i Vankiva, strax norr om Hässleholms stad och FÖP-området. På avfallsanläggningen sker hantering och mellanlagring för vidare transport till återvinningsanläggningar.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

	+ 1, möjlighet till små positiva konsekvenser eftersom områden utvecklas där det finns infrastruktur för dricksvatten, avloppshantering, avfall och fjärrvärme, och det bedöms finnas kapacitet för utbyggnaden.

Planens markanvändning

Planen föreslår i huvudsak bebyggelse med närhet till befintliga strukturer dricksvattenförsörjning och avlopp. Föreslagna utvecklingsområden inom planområdet ligger inom det kommunala verksamhetsområdet för spillvatten.

Fjärrvärmenätet är väl utbyggt i Hässleholms stad och kommer kunna försörja nya stadsdelar som föreslås i planen.

Planen anger inga ytor för energiproduktion.

Planens ställningstaganden

Planen anger att dricksvattentäkter ska skyddas. Endast markanvändning som kan förenas med vattentäktens skyddsbehov och som möjliggör en långsiktigt säker dricksvattenförsörjning ska tas vidare i fortsatt planering.

Planen betonar att energisystemen behöver utvecklas och samordnas med den fysiska planeringen i takt med att staden växer och med fokus på förnybara energikällor, robusta nätlösningar och ökad klimattålighet.

Planen anger att markbaserade energianläggningar kan övervägas där de kan etableras utan att påverka landskapsbild, natur- eller rekreationsvärden.

Planen har inga skrivelser om hållbart byggande.

Samlad bedömning

Det är positivt att nya och utökade områden utvecklas där det finns infrastruktur för dricksvatten, avloppshantering, avfall och fjärrvärme, och det bedöms finnas kapacitet för utbyggnaden.

Planförslaget utvecklar energifrågan i begränsad omfattning och lyfter inte energibalans, mål för förnybara energikällor, lokaliseringar och prognoser för energiproduktion. Planen innehåller heller inga ställningstagande för hållbart byggande, vilket innebär att planen inte anger någon inriktning för att styra energianvändning eller byggnaders miljöprestanda.

Planen innehåller heller inga riktlinjer för vindkraft, solenergi på jordbruksmark eller biogasproduktion.

Hållbart resande

Delfaktorer för bedömning av grönstruktur för ekosystemtjänster

Bedömningen utgår från:
- Stadsstruktur och gatunät för hållbart resande
- Attraktiva trafiknoder och stråk
- Mål och strategier för hållbart resande

Nuläge

Hässleholms tätort har i dag goda förutsättningar för hållbart resande som en av landets viktigaste järnvägsknutar med täta tågförbindelser och hög regional tillgänglighet.

Tätorten trafikeras av kollektivtrafikens bussar och har ett relativt väl utbyggt cykelvägnät med kommunala satsningar på trafiksäkerhet och året-runt-underhåll.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

	+ 1, planen bedöms medföra möjlighet till små positiva konsekvenser för hållbart resande.

Planens markanvändning

Föreslagen bebyggelse och utveckling i planen ligger inom tätorten och dess direkta omnejd, med närhet till befintlig kollektivtrafik och med förhållandevis goda cykelmöjligheter. I planen föreslås en utveckling av befintlig tågdepå (V2) vilket ger möjlighet att stärka förutsättningarna för resor med tåg. Planen innehåller också förslag på utveckling av flera kombinerade gång- och cykelstråk.

Planen ställningstaganden

Planförslaget ska verka för bostadsutveckling i stationsnära lägen för att främja hållbart resande och stärka stadens roll som knutpunkt. Planen anger att gång- och cykelkopplingar ska stärkas.

Planen anger att bil, kollektivtrafik, gång och cykel bör ges likvärdiga förutsättningar i stadsutvecklingen, med prioriteringar som utgår från avstånd, målpunkter och olika målgruppers behov.

Samlad bedömning

Planen bedöms medföra positiva konsekvenser eftersom nya bebyggelseområden huvudsakligen förslås i stationsnära lägen samt för att flera gång- och cykelstråk byggs ut. Även den nya tågdepån bedöms som positivt för hållbart resande eftersom det kan stärka kapaciteten för tågtrafiken. Planen

innehåller också tydliga satsningar på biltrafiken, vilket bedöms som mindre hållbart. Sammantaget bedöms planen medföra små positiva konsekvenser kopplat till hållbart resande.

Förslag till åtgärder för ökad ekologisk hållbarhet

- I beskrivningarna av FÖP:ens utvecklingsområden finns ibland rubriken *Särskild hänsyn*. Under denna rubrik bör tydligare förhållningssätt till höga natur- och vattenvärden anges.
- Tydliggör att naturvärdesinventeringar, artinventeringar och artskyddsutredningar behöver genomföras vid exploatering av naturmark. Översiktligt bedöms fladdermus- och fågelinventeringar behöva genomföras inför exploatering av samtliga obebyggda områden. Om dessa områden innehåller vattenmiljöer behöver även groddjursinventeringar genomföras.
- Tydliggör att det i utpekade exploateringsområden kan behöva bevaras områden och specifika strukturer med värden för skyddade arter för att exploateringar ska kunna vara genomförbara med hänsyn till artskyddsförordningens fridlysningsbestämmelser.
- Tydliggör att anpassad belysning antagligen kommer vara en av flera nödvändiga skyddsåtgärder för att minska påverkan på fladdermöss.
- Påverkan från nya verksamhetsområden på Almaån och vilken typ av åtgärder som behövs för att undvika otillåten påverkan på miljökvalitetsnormernas parametrar och kvalitetsfaktorer bör utredas på ett sätt som tar ett grepp om den samlade påverkan från B1 och V1–V9.
- Bevara ett grönt stråk från södra delen av Ljungdala mosse och norrut genom den norra delen av mossen och resten av verksamhetsområdet V3.
- Peka ut områden som lämpar sig för ekologisk kompensation och skyddsåtgärder kopplade till skyddade arter. Dessa ytor bör när de ”tas i bruk” utredas för reservatsbildning för att säkerställa att effekterna blir varaktiga.
- Anpassa B1 och V1 så att de ligger utanför områden som kan översvämmas vid högsta beräknat flöde i Almaån.

BARN- OCH UNGDOMSPERSPEKTIVET

Övergripande bedömning

Den samlade bedömningen ur ett barnperspektiv är att planförslaget i begränsad utsträckning fokuserar på barn och deras uppväxtmiljöer, och i högre grad på att attrahera unga, framför allt unga vuxna och barnfamiljer, till att leva och verka i Hässleholm. Barn och lek ges inte något större utrymme i förslaget. Samtidigt finns flera delar i planförslaget som ändå kan bidra positivt till barns och ungas vardag och livsmiljö.

Barn och ungas delaktighet

Det är mycket positivt att en särskild dialog har genomförts med ungdomar i åldrarna 13–19 år. Det ligger i linje med barnkonventionens artikel 12, som slår fast att barn har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem respekterade. Sedan 2020 är FN:s barnkonvention svensk lag, vilket innebär att beslut som rör barn ska bedömas utifrån deras rättigheter. I fysisk planering innebär detta att barnets bästa ska prioriteras, barns rätt till utveckling ska säkerställas och barn ska ges möjlighet att påverka.

Barnperspektivet i de generella ställningstagandena

Barn nämns relativt lite i de generella ställningstagandena, vilket kan ge intrycket att dessa frågor inte är fullt ut prioriterade. Samtidigt är det positivt att det anges att Hässleholm ska utvecklas med barn och ungas behov i fokus, och att deras perspektiv ska integreras i planeringen av mobilitet, mötesplatser, grönområden och livsmiljöer.

Det är också positivt att planförslaget betonar att förskole- och skolmiljöer ska ges goda förutsättningar genom lokalisering och utformning med tillgång till kvalitativa och varierade utemiljöer, god ljudmiljö samt grönska och platser som främjar lek, lärande, rörelse och återhämtning. Däremot saknas de mått för minsta tillåtna storlek som finns i gällande fördjupad översiktsplan.

Arbete, bostäder och trygg uppväxt

De föreslagna verksamhetsområdena kan skapa bättre förutsättningar för fler arbetstillfällen. Ur ett barnperspektiv kan detta bidra till en tryggare uppväxtmiljö genom att färre föräldrar riskerar arbetslöshet och utanförskap. För ungdomar kan det också innebära ökade möjligheter till sommarjobb och bättre förutsättningar att i framtiden kunna bo kvar i Hässleholm. Satsningar på små lägenheter för unga vuxna stärker den möjligheten.

Samtidigt är det viktigt att även stadskärnan utvecklas som en god och attraktiv boendemiljö för barnfamiljer. En blandning av olika åldersgrupper är viktigt för trygghet och en mer levande stadsmiljö för alla.

Tillgänglighet, självständighet och trygg mobilitet

En god uppväxtmiljö för barn förutsätter att det är nära och enkelt att ta sig mellan vardagens målpunkter, såsom hem, skola, vänner och fritidsaktiviteter. För barns utveckling är det viktigt att de, utifrån ålder och mognad, successivt kan röra sig självständigt mellan dessa platser. Detta ligger också i linje med kommunfullmäktiges strategiska plan 2025–2027, där det framgår att alla barn ska ges möjlighet att utvecklas och bygga ett självständigt liv.

För att detta ska vara möjligt behöver både målpunkterna, omgivningen och resan dit upplevas som trygga. Särskilt när det är mörkt ute är överblickbarhet, bostäder i närheten och aktiva fasader viktiga faktorer för trygghet. För barn och unga är det också avgörande att kunna röra sig i trafiksäkra miljöer. Därför är det positivt att planförslaget vill knyta samman olika målpunkter med gång- och cykelstråk. Ur trygghetssynpunkt är det en fördel att det finns alternativa vägar att välja mellan, och att minst ett av alternativen ger möjlighet att vara synlig för andra. Det är därför positivt att gång- och cykelvägar även planeras längs bilvägar, särskilt om dessa kompletteras med funktionsblandad bebyggelse.

Österås och jämlik tillgång till fritid

Att idrottsområdet Österås, med många viktiga målpunkter för barn och unga, ligger avskilt och omges av tydliga barriärer innebär utmaningar både ur trygghets- och jämlikhetsperspektiv. Det försvårar barns och ungas möjligheter att själva ta sig till området, samtidigt som alla familjer inte har tillgång till bil.

Mot denna bakgrund vore det önskvärt att verksamhetsområdet väster om Österås på sikt omvandlas till en mer funktionsblandad stadsdel. En sådan utveckling skulle kunna skapa större mänsklig närvaro under fler tider på dygnet och därmed förbättra både tryggheten och tillgängligheten.

Parker, grönområden och lek

Hässleholm har generellt en relativt god tillgång till parker och grönområden, men det finns brister i kvalitet och vissa områden påverkas av barriärer såsom järnvägen och tungt trafikerade vägar. I medborgardialogen lyfts även lekplatser fram som ett område där det finns behov av vidare satsningar, gärna med varierade teman och utformningar som stimulerar lek och rörelse. Detta saknas till stor del i planförslaget.

Planförslaget anger att grönska ska integreras i samband med byggnation och att principen 3-30-300 ska användas, vilket bedöms som positivt. Grönska är viktig för både barns och ungas fysiska och psykiska hälsa. Samtidigt innebär förslaget till viss del en lägre ambitionsnivå än den gällande fördjupade översiktsplanen när det gäller avståndet, där målet är att alla invånare ska ha högst 200 meter till närmaste park eller rekreationsområde. Det är en särskilt barnanpassad ambition, eftersom yngre barn har svårare att ta sig längre sträckor och därför är mer beroende av närhet.

Fritidsmiljöer och mötesplatser

Ur ett barn- och ungdomsperspektiv, särskilt för ungdomar och unga vuxna, är det positivt att planförslaget betonar utvecklingen av trygga, inkluderande och

tillgängliga fritidsmiljöer och mötesplatser för alla åldrar. Det är också positivt att planförslaget har ett starkt fokus på en levande stadskärna, vilket kan göra staden mer attraktiv och intressant för Hässleholms ungdomar i linje med vad som lyfts fram i dialogen med unga.

RIKSINTRESSEN, MILJÖKVALITETSNORMER OCH LAGSKYDD

I detta kapitel görs bedömningar av planens konsekvenser i relation till riksintressen, miljökvalitetsnormer samt olika lag- och områdesskydd.

Planens konsekvenser i relation till riksintressen

Hållbarhetsbedömningen analyserar planens konsekvenser i relation till de riksintressen som berör planområdet.

Friluftslivet

De södra och sydvästra delarna av Hässleholms stad omfattas av riksintresse för friluftsliv som benämns FM 23 Hovdala-Finjasjön.

Bebyggelseområden vid Garnisonen (F1 och F2) ligger inom riksintresset. Delar av området är redan ianpråktagen mark men det finns även områden med potentiella naturvärden. Även klimatanpassningsåtgärder planeras inom riksintresset.

Naturvärden ska utredas i den fortsatta planläggningen och riksintressets syften ska säkerställas, exempelvis genom att bevara och utveckla gröna korridorer som garanterar allmänhetens tillgång till området samt spridningsvägar för djur- och växtliv.

Vattenskyddsområde

Hässleholms stad har två vattenskyddsområden, Galgbacken och Ignaberga. Planförslaget pekar ut två verksamhetsområden inom vattenskyddsområden. Enligt planen ska vattentäkter och grundvatten skyddas genom markanvändning och verksamheter som följer vattenskyddsföreskrifter och principer för riskminimering och skyddszoner. Riskfyllda verksamheter ska undvikas i känsliga områden.

Biotopskydd

Flera biotopskyddade miljöer kommer att påverkas av planens genomförande, bland annat vid utveckling av verksamhetsområdena V7 och V8, men även på andra platser. Detta kräver dispens från biotopskyddsbestämmelserna, och för att erhålla dispens behöver det föreligga särskilda skäl. En medgiven dispens kan förenas med krav på kompensation. Det är inte alltid möjligt att få dispens från biotopskyddsbestämmelserna och i sådana fall kan utbyggnadsförslag behöva anpassas så att biotopskyddade områden kan bevaras.

Fornlämningar

Inom planområdet finns förekomst av fornlämningar, även inom utpekade utvecklingsområden för bebyggelse. Påverkan på enskilda fornlämningar kommer avgöras av kommunens hantering i den fortsatta planeringsprocessen.

Strandskydd

Inom planområdet råder strandskydd runt Finjasjön och Almaån.

Ingen bebyggelse planeras inom strandskyddat område men vissa klimatanpassningsåtgärder kan bli nödvändiga. Hur detta kan påverka livsvillkor och allmänhetens tillgång är svårt att överblicka i detta skede.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är juridiskt bindande styrmedel som regleras i miljöbalken. En miljökvalitetsnorm anger den miljökvalitet som människan och miljön kan anses tåla.
Planförslaget bör redogöra för miljökvalitetsnormerna och det ska framgå hur kommunen avser följa gällande miljökvalitetsnormer. Det ska även tydligt framgå om miljökvalitetsnormerna riskerar att överskridas.
Om en miljökvalitetsnorm överskrids eller riskerar att överskridas kan ett åtgärdsprogram behöva upprättas.

Luft

De miljökvalitetsnormer som anges i luftkvalitetsförordningen (2010:477) är gränsvärdesnormer och får därmed inte överskridas. De luftföroreningar som svenska städer generellt har störst problem att klara normerna för är kvävedioxid (NO2) och partiklar (PM10). Det är kommunen som ansvarar för att miljökvalitetsnormerna för utomhusluft följs.

I en rapport från Skånes luftvårdsförbund (Skånes luftvårdsförbund, 2024) konstateras att de mätningar och modellberäkningar som gjorts inom kommunen visar att halter för samtliga parametrar ligger under miljökvalitetsnormer (MKN). Hässleholm klarar WHO:s riktlinjer för alla luftföroreningar förutom för PM2.5.

Luftkvalitén i planområdet bedöms främst påverkas av utsläppen från trafik på de större leder och riskerar att öka med de nya stora verksamhetsområdena. Avsaknad av tät bebyggelse intill trafiklederna bedöms medföra att miljökvalitetsnormerna för luft inte överskrids.

Buller

I kommuner som har fler än 100 000 invånare gäller miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller samtliga vägar, järnvägar, flygplatser, tillståndspliktiga hamnar samt vissa större, utpekade industrigrenar. Generellt gäller normen annars för större vägar, järnvägar och flygplatser. Miljökvalitetsnormen för buller beskriver en målsättning där strävan är att undvika skadliga effekter på människors hälsa av omgivningsbuller.

Då kommunen har färre än 100 000 invånare, omfattas inte Hässleholms kommun av miljökvalitetsnormerna för buller. Riktvärden för buller bör ändå beaktat i samband med fysiska planering och i prövning av verksamheter. Bullerutredning för planområdet är genomförd och ska hanteras vidare i framtida detaljplaneläggning. Strävan om att undvika skadliga effekter på människors hälsa på grund av omgivningsbuller beskrivs i planförslaget.

Yt- och grundvattenförekomster

Genomförandet av vattenförvaltningen, som är det svenska genomförandet av EU:s vattendirektiv, innebär att Sverige ska kartlägga och analysera alla vatten, fastställa mål och kvalitetskrav och upprätta åtgärdsprogram för vattenmiljöerna i Sverige samt övervaka dem. Målet är att samtliga vattenförekomster i Sverige uppnår god ekologisk, kemisk och kvantitativ status år 2027 eller år 2033. Andra kvalitetskrav får fastställas om det finns särskilda skäl.

Inom planområdet finns Finjasjön, Almaån och Fjärlövsån som är ytvattenförekomster samt sex grundvattenförekomster. Den föreslagna utvecklingen berör framförallt Almaån. Enligt planen ska nödvändiga utredningar tas fram och åtgärder vidtas vid behov för att undvika negativ påverkan vid utbyggnad eller ändrad markanvändning. Kommunen ska arbeta aktivt för att minska utsläpp som påverkar vattenkvaliteten negativt och för att behålla och uppnå gällande miljökvalitetsnormer. Planen betonar att detta är särskilt viktigt inom befintliga verksamhetsområden och vid ny exploatering, där förebyggande åtgärder ska prioriteras.

De stora arealer naturmark som exploateras kommer kräva stora ytor för vattenhantering för att inte föroreningsbelastning och flöden till Almaån ska öka.

Flera av de nya verksamhetsområdena överlappar grundvattenförekomsterna Almaån-Ballingslöv, SE622738-137382 och Norra Kristianstadsslätten. Jordarterna utgörs i hög utsträckning av genomsläppliga jordarter som till exempel isälvssediment, och enligt SGU:s karta är grundvattnets sårbarhet hög på de flesta platserna. Exploateringar i dessa områden behöver utredas noggrant för att inte undvika försämring av grundvattenförekomsternas kvantitativa och kemiska status.

HÅLLBARHETSMÅL

Nationella miljömål & Agenda 2030

FN:s generalförsamling antog i september 2015 en femtonårig agenda för långsiktigt hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling, den så kallade Agenda 2030. Agenda 2030 för hållbar utveckling består av 17 globala mål för människornas och planetens välstånd.

Sveriges miljömål är beslutade av riksdagen och är de nationella mål som bidrar till att vi uppnår den ekologiska dimensionen av de globala målen för hållbar utveckling som ingår i Agenda 2030. De 16 miljökvalitetsmålen är mer preciserade när det gäller vilken miljökvalitet som krävs för en god miljö i jämförelse med målen i Agenda 2030. Sveriges miljömål gäller dock den svenska miljöns kvalitet, även om miljöproblem i Sverige beror på negativ miljöpåverkan både inom och utanför landets gränser (Naturvårdsverket, 2018).

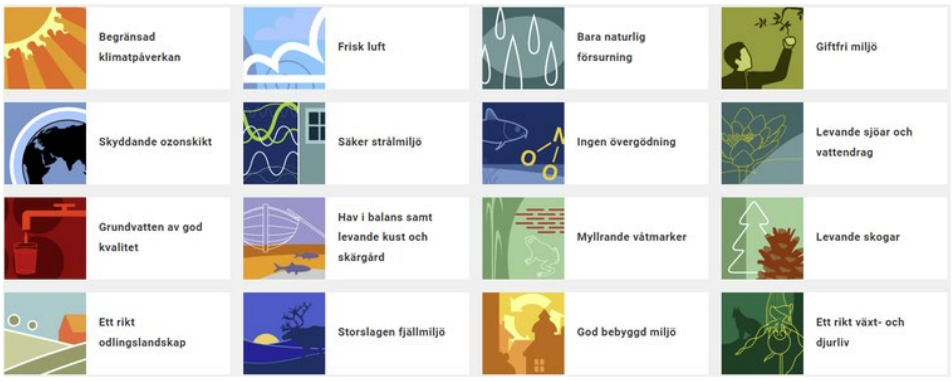

Detta kapitel rymmer en sammanfattande översikt över planens konsekvenser i relation till relevanta nationella och globala hållbarhetsmål. För dig som vill läsa mer om de nationella miljömålen respektive de globala hållbarhetsmålen, se www.miljomal.se, www.globalgoals.org.

Tabell 3. Sammanfattande tabell över planens konsekvenser i relation till relevanta nationella och globala hållbarhetsmål.

Nationella miljömål	I miljömålets riktning	Motverkar miljömålet	Agenda 2030
God bebyggd miljö Frisk luft Begränsad klimatpåverkan	Komplettering av bebyggelse främst i centrumnära lägen med tillgång till kommunal och kommersiell service. Gång- och cykelleder ska utvecklas. Grönstruktur för rekreation och friluftsliv pekas ut i staden. Möjlighet till snabbare regionala resor. Planering för ett varierat utbud av bostadstyper och upplåtelseformer.	Bil, gång- och cykel samt kollektivtrafik ska vara likvärdiga vilket kan bidra till ökat bilresande. Fler människor kan utsättas för buller. Planen syftar till ökad byggnation på icke-exploaterad mark. En ökad användning av resurser ger negativ påverkan på målen om begränsad klimatpåverkan.	Mål 3 – God hälsa och välbefinnande Mål 7 – Hållbar energi för alla Mål 11 – Hållbara städer och samhällen Mål 13 – Bekämpa klimatförändringar
Ingen övergödning Levande sjöar och vattendrag Grundvatten av god kvalité Bara naturlig försurning Myllrande våtmarker	Klimatanpassningsåtgärder både för befintlig och ny bebyggelse. Strategier för MKN. Vattentjänstplan.	Byggnation på jordbruks- och naturmark, där stora arealer föreslås hårdgöras med risk för negativ påverkan på MKN vatten.	Mål 6 – Rent vatten och sanitet för alla Mål 15 – Ekosystem och biologisk mångfald
Giftfri miljö	Sanering av förorenade områden är möjliga.	Ökad andel hårdgjorda ytor och flera föroreningar från dagvatten.	Mål 9 – Hållbar industri, innovationer och infrastruktur Mål 11 – Hållbara städer och samhällen
Ett rikt odlingslandskap	Förutsättningar för att bedriva jordbruk är fortsatt goda i kommunen men begränsad i planområdet.	Exploatering av jordbruksmark.	Mål 2 – Ingen hunger Mål 15 – Ekosystem och biologisk mångfald
Levande skogar Ett rikt växt- och djurliv	Grönstruktur pekas ut och flera områden med höga naturvärden sparas.	Stora verksamhetsområden på naturmark och i områden med ekologiska samband.	Mål 3 – God hälsa och välbefinnande Mål 11 – Hållbara städer och samhällen Mål 12 – Hållbar konsumtion och produktion Mål 13 – Bekämpa klimatförändringar Mål 15 – Ekosystem och biologisk mångfald

UPPFÖLJNING OCH ÅTGÄRDER FÖR ÖKAD HÅLLBARHET

Enligt 6 kap. 11 § miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av den fördjupade översiktsplanen medför.

Efter att en fördjupad översiktsplan som omfattas av kravet på en strategisk miljöbedömning har antagits ska kommunen skaffa sig kunskap om den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen faktiskt medför (6 kap. 19 § miljöbalken) och om de åtgärder som arbetats in i planen har avsedd effekt.

Syftet med uppföljningen är också att upptäcka eventuell betydande miljöpåverkan som tidigare inte har identifierats och att skapa förutsättningar för att vidta lämpliga avhjälpande åtgärder. Miljöbalken ställer inga preciserade krav på hur uppföljningen ska gå till, men det är en fördel om uppföljningen av miljöpåverkan kan integreras i den normala planeringsprocessen.

Miljösituationen i Hässleholm följs redan idag kontinuerligt upp inom ramen för det befintliga miljö- och klimatarbetet i Hässleholms kommun.

Fortsatt arbete i detaljplaner

Den fördjupade översiktsplanens mål och ställningstagande visar på kommunens ambitioner och inriktning för efterföljande planering. I den kommande planprocessen behöver frågor konkretiseras och förtydligas.

De miljöaspekter för vilka genomförande av den fördjupade översiktsplanen för Hässleholms stad bedöms medföra betydande miljöeffekter är även de aspekter som i dagsläget bedöms behöva belysas och utredas vidare vid kommande detaljplaneprocess och prövningar. Det kan dock inte uteslutas att det i det framtida skedet, när exempelvis detaljplanering och bygglovsprövningar är aktuella, kan tillkomma ytterligare aspekter som behöver utredas och beaktas.

REFERENSER

Hässleholms kommun. (2012). Detaljplan för verksamhetsområde Hässleholm nord.

Hässleholms kommun. (2020). *Framtidsplan för Hässleholms stad. Fördjupning av Hässleholms kommuns kommuntäckande översiktsplan.*

Hässleholms kommun. (2021a). *Naturvårdsplan för Hässleholms kommun.*

Hässleholms kommun. (2021b). *Kulturmiljöprogram för Hässleholms stad.*

Hässleholms kommun. (2023). *Översiktsplan för Hässleholms kommun 2022-2040.*

Hässleholms kommun. (2025a). *Riktlinjer för bostadsförsörjningen i Hässleholms kommun.*

Hässleholms kommun. (2025b). *Stadsmiljöprogram för Hässleholms stad.*

Hässleholms kommun. (2025c). *Vattentjänstplan för Hässleholms kommun.*

Hässleholms kommun. (2026). *Lokaliseringsprövning bostäder/verksamheter.*

Länsstyrelsen Skåne. (2020). *LstM (GI) Värdetrakter ek (GIS-underlag/datamängd).* Hämtat från https://ext-geodatakatalog.lansstyrelsen.se/GeodataKatalogen/srv/api/records/GetMetaDataById?id=30429fc4-e58d-4e07-85a4-c881901b2c11

Länsstyrelsen Skåne. (2022). Naturvärdesöversikt Hässleholms kommun. i *Naturvärdesöversikten.*

Skånes luftvårdsförbund. (2024). *Årsrapport för Hässleholm 2024.*

Tyréns. (2025/2026). *Skyfallsanalys.*